

Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

(повне найменування вищого навчального закладу)

ННІ Архітектури, містобудування та дизайну

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

кафедра Архітектури будівель і споруд

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи здобувача

бакалавр

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему:

**«ЦЕНТР ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В М. ХАРКІВ»**

Виконав: здобувач 4 курсу,

Групи А 2022-2

напряму підготовки (спеціальності)

19 Архітектура та будівництво

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

191 Архітектура та містобудування

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

ОПП Архітектура та містобудування

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

Отрош В.Ю.

(прізвище та ініціали)

Керівник ст. викл. Сільвестрова Н.П.

(прізвище та ініціали)

Рецензенти к.арх., доц. Фурсов Ю.В.

(прізвище та ініціали)

асист. Малік Н.О.

(прізвище та ініціали)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА

Науково-навчальний інститут ННІ Архітектури, містобудування та дизайну

Кафедра Архітектури будівель і споруд

Освітньо-кваліфікаційний рівень Бакалавр

Освітня програма Архітектура та містобудування

(шифр і назва)

Спеціальність 191 Архітектура та містобудування

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри АБіС

Смірнова О.В.

«17» березня 2026 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Отрош Вікторії Юрїївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) «Центр психологічної підтримки та розвитку особистості в м. Харків»

керівник(и) проєкту (роботи): Сільвестрова Н.П., ст. викл.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «17» березня 2026 року № 255-03

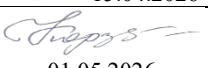
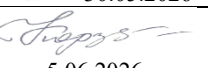
2. Строк подання здобувачем проєкту (роботи) «18» червня 2026 р.

3. Вихідні дані до проєкту (роботи): завдання на дипломне проєктування, результати переддипломної практики, топографічна зйомка території, аналітичні дослідження (аналіз аналогів об'єкту проєктування), графоаналітичні матеріали

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): РОЗДІЛ 1. «АНАЛІЗ АНАЛОГІВ ЦЕНТРІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ», РОЗДІЛ 2. «АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНЕ ТА ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВЕ РІШЕННЯ ЦЕНТРУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ», РОЗДІЛ 3 «ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ЦЕНТРУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ», РОЗДІЛ 4. «ОХОРОНА ПРАЦІ».

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): Схеми містобудівного аналізу території проєктування, фотофіксація ділянки проєктування, опорний план (М 1:500), генеральний план (М 1:500), плани поверхів архітектурного об'єкту (М 1:200), фасади М (1:200), розріз М (1:200), об'ємно-просторова модель архітектурного об'єкту, видові перспективи архітектурного об'єкту.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Сільверстрова Н.П., ст. викл. кафедри АБіС	 17.03.2026	 04.04.2026
2	Сільверстрова Н.П., ст. викл. кафедри АБіС	 15.04.2026	 30.05.2026
3	Корзун Н.К., асистент кафедри ЕтаМ	 01.05.2026	 5.06.2026
4	Левашова Ю.С., доцент кафедри ОПтаБЖД	 01.05.2026	 8.06.2026

7. Дата видачі завдання

17 березня 2026 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення теми дипломного проєкту, обґрунтування вибору обраного об'єкту, вступ	Березень 2026	Виконано
2	Аналіз аналогів обраного об'єкту проєктування, збір і аналіз інформації	Березень 2026	Виконано
3	Містобудівний аналіз території проєктування (аналітичні схеми, опорний план, генеральний план)	Квітень 2026	Виконано
4	Архітектурно-планувальне рішення обраного об'єкту проєктування (графічне оформлення планів, фасадів, розрізу)	Квітень 2026	Виконано
5	Об'ємно-просторове рішення обраного об'єкту проєктування (графічне оформлення видових перспектив, 3-Д моделі, видові ракурси)	Квітень 2026 Травень 2026	Виконано Виконано
6	Розробка пояснювальної записки (1 розділ роботи)	Травень 2026	Виконано
7	Розробка пояснювальної записки (2 розділ роботи)	Травень 2026	Виконано
8	Виконання завдань суміжних розділів дипломного проєкту (3-4 розділи роботи)	Травень 2026 Червень 2026	Виконано Виконано
9	Оформлення пояснювальної записки (всі розділи роботи) – перевірка на плагіат	Червень 2026	Виконано
10	Оформлення загальної експозиції графічного матеріалу	Червень 2026	Виконано
11	Захист кваліфікаційної роботи	Червень 2026	Виконано

Здобувач

(підпис)

Отрош В.Ю.

(прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

Сільвестрова Н.П.

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	4
1. АНАЛІЗ АНАЛОГІВ ЦЕНТРІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ .	7
1.1. Психопедагогічний медичний центр у м. Вік, Іспанія	7
1.2. Муніципальний центр психічного здоров'я у м. Краків, Польща	12
1.3. Психіатричний центр у м. Больцано, Іспанія	17
2. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНЕ ТА ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВЕ РІШЕННЯ ЦЕНТРУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	22
2.1. Містобудівний аналіз території об'єкту проєктування.....	22
2.2. Вирішення генерального плану нового об'єкту та благоустрій території	29
2.3. Функціонально-планувальне рішення центру психологічної підтримки та розвитку особистості.....	32
2.4. Об'ємно-просторове та архітектурно-конструктивне рішення центру психологічної підтримки та розвитку особистості.....	42
3. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ЦЕНТРУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ...	48
4. ОХОРОНА ПРАЦІ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69

ВСТУП

В сучасних умовах підвищеного навантаження на психологічний стан населення, зумовленого тривалим впливом воєнних подій та оновлення соціальної інфраструктури, виникає потреба у створенні спеціалізованих центрів психологічної підтримки та розвитку особистості, що інтегруються у житлове середовище.

Центр психологічної підтримки та розвитку особистості – це безбар'єрний, дружній простір доступний для кожного мешканця району, де за потреби жителі громади можуть отримати допомогу від спеціалістів, здобути відповідні знання та навички на освітніх громадських заходах та підтримувати своє психічне здоров'я шляхом створення та споглядання мистецтва, поєднання з природою тощо. Зокрема такий центр сприятиме створенню нових соціальних зв'язків. Також він буде платформою для якісного проведення дозвілля мешканців району, як наодинці, так і з сім'єю. Особливо актуальною є ця потреба взимку, коли більшість активностей відбувається в приміщенні, а варіантів для якісного дозвілля не так багато. Серед іншого в його складі планується освітній компонент.

Для визначення реальної *актуальності* за допомогою гугл форм було проведено опитування, що полягало у визначенні реального запиту мешканців щодо потреби в підтримці ментального здоров'я та виявленні найбільш пріоритетних функцій цього центру, виявлення конкретних потреб громади. Об'єктом дослідження був центр психологічної підтримки як елемент соціальної інфраструктури житлового середовища. Тобто сам архітектурно-планувальний комплекс, який має інтегруватися у мікрорайон і виконувати функції допомоги, відновлення та соціальної взаємодії. А предметом власне структура та функціональне наповнення такого центру на основі реального соціального запиту громади. В опитуванні взяли участь різні прошарки населення. За статевою структурою переважають жінки — 66%, чоловіки складають 34%. Також було залучено різні вікові категорії людей від 14 до 70

років, проте найбільшу частину складає молодь від 18 до 21 року (39,6%) та від 21 до 25 (17%), що свідчить про підвищену зацікавленість активної молоді у тематиці психологічного добробуту [16].

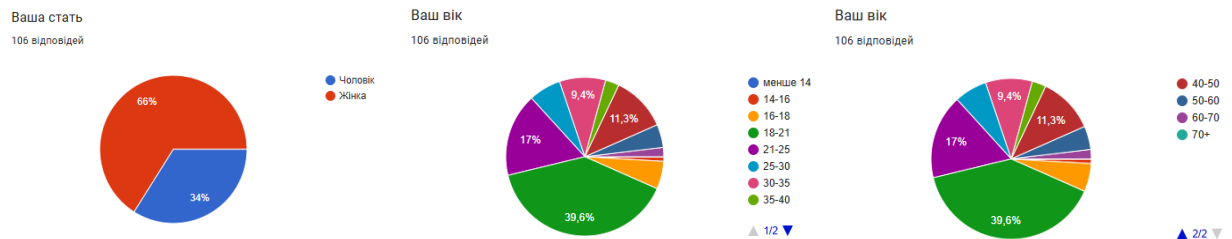

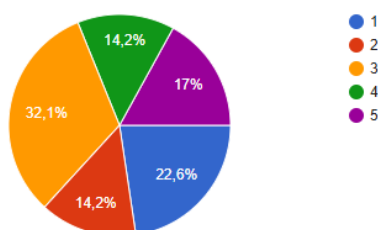
Рисунок 1 Параметри вибірки респондентів опитування. Джерело: XIX всеукраїнської Науково-технічної конференції рдобувачів вищої освіти «Сталий розвиток міст: поствоєнний період» [16].

Результати соціологічного опитування зі 106 респондентів, різного віку, статі та міст проживання, підтвердили високий рівень суспільного запиту на створення центрів психологічної підтримки та розвитку особистості у структурі житлових мікрорайонів. Понад 89% респондентів визначають безпосередню психологічну допомогу як ключову функцію. Загалом зацікавленість у психотерапії є актуальним запитом серед населення, тому що 41,5% хоча й не зверталися до психолога, проте хотіли б, а 33% вже відвідували його. Аналіз показав, що лише незначна частка населення повністю не взаємодіяла з психологічною допомогою [16].

Наскільки актуальною для Вас є можливість отримати психологічну підтримку або відвідати заходи з саморозвитку безпосередньо у своєму районі?

(1 - актуально, 5 - неактуально)

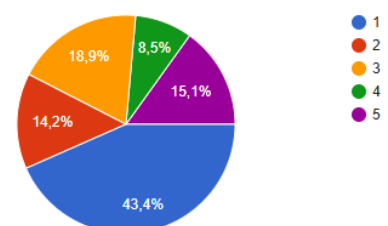
106 відповідей

Чи вважаєте ви, що у вашому мікрорайоні потрібен центр ментального здоров'я для психологічної підтримки населення?

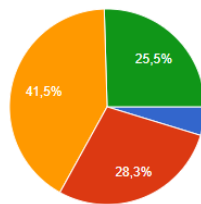
(1 - актуально, 5 - неактуально)

106 відповідей

Чи звертались Ви коли-небудь до психолога / психотерапевта?

106 відповідей

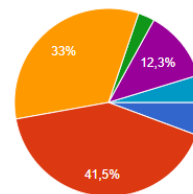

- Так, регулярно
- Так, кілька разів
- Ні, але хотів/хотіла б
- Ні і не планую

Копіюва

Як часто Ви могли б відвідувати такий центр?

106 відповідей

- кілька разів на тиждень
- 1-2 рази на тиждень
- 1-2 рази на місяць
- Рідше
- Лише у кризових ситуаціях
- Не планую відвідувати

Копіюв

Рисунок 2 Діаграми з результатами опитування. Джерело: XIX всеукраїнської Науково-технічної конференції рдобувачів вищої освіти «Сталий розвиток міст: поствоєнний період» [16].

Важливим фактором для розуміння актуальності та проєктування будівлі є періодичність його відвідування. За результатами опитування, більшість респондентів (41,5%) налаштовані були б відвідувати Центр психологічної підтримки 1-2 рази на тиждень, тож за частотою користування його можна віднести до групи періодичних будівель. Ця інформація також дає розуміння пропускнуої спроможності. Отже, існує високий суспільний запит. Опитування серед мешканців різних вікових груп підтвердило гостру **актуальність** у створенні спеціалізованих центрів психологічної підтримки у житлових мікрорайонах. Центр психологічної допомоги та розвитку особистості має виконувати **роль локального соціального магніту**, що надає підтримку ментальному здоров'ю та формує гуманізований простір для мешканців.

На сьогодні основна проблема полягає у фактичній відсутності у структурі **міського середовища** та житлових мікрорайонів спеціалізованих центрів психологічної підтримки. Більшість наявних закладів розташовані далеко, а не є доступними центрами «біля дому», що ускладнює регулярне відвідування. Це створює розрив між реальними потребами та можливостями соціальної інфраструктури. До того ж за даними ВОЗ майже половина українців повідомляють про проблеми із психічним здоров'ям. За даними Національної служби здоров'я України, від початку повномасштабного вторгнення станом на 2025 рік було зареєстровано понад 9 мільйонів звернень українців до лікарів із питань психічного здоров'я, із них понад 4 мільйони припали на 2023 рік.

1 АНАЛІЗ ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ ПРОЄКТУВАННЯ ЦЕНТРІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ

1.1 Психопедагогічний медичний центр у м. Вік, Іспанія

У 2015 році архітекторами Comas-Pont arquitectors було побудовано реабілітаційний центр, де зосереджено усі послуги для людей із психічними захворюваннями [17].

Рисунок 1.1 Психопедагогічний медичний центр у м. Вік, Іспанія.

Фотофіксація загального вигляду будівлі. Джерело: ArchDaily [17].

Будівля розташована за межами одного з головних медичних центрів міста, поруч з іншими медичними установами й оточена парком [18].

Рисунок 1.2 Психопедагогічний медичний центр у м. Вік, Іспанія. Схема генерального плану. Джерело: ArchDaily [17].

Центр складається із повторюваного просторового модуля шириною 6 м. Усі модулі будівлі є окремими функціональними блоками, що нанизані на єдиний спільний простір. Така структура дає можливість ізолювати різні напрями, але водночас із кожного блоку надається можливість вийти на загальні майданчики, а також на внутрішні дворики для занять на свіжому повітрі [18].

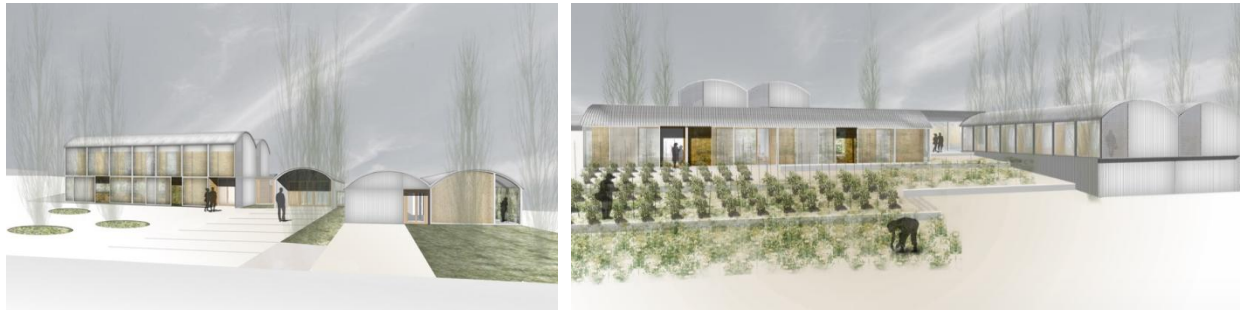

Рисунок 1.3 Психопедагогічний медичний центр у м. Вік, Іспанія. Зелені зони довкола будівлі. Джерело: ArchDaily [17].

Усі павільйони зі своїми специфічними функціями розміщені вздовж центрального внутрішнього двору, що є адаптованим до топографії та рельєфу, а також відокремлені один від одного фруктовими садами, адже архітектори врахували зв'язок між будівлею та природою. Рослини вирощують самі пацієнти в рамках реабілітаційної терапії. Проміжки між павільйонами зайняті сполучними пандусами [17].

Рисунок 1.4 Психопедагогічний медичний центр у м. Вік, Іспанія. Функціональні зони. Джерело: Archello [18].

Основна діяльність центру розвивається переважно на першому поверсі для забезпечення мобільності користувачів [17].

Рисунок 1.5 Психопедагогічний медичний центр у м. Вік, Іспанія. Плани 1-го та 2-го поверхів. Джерело: ArchDaily [17].

Фасади та дахи мають єдине дещо строге світле облицювання.

Рисунок 1.6 Психопедагогічний медичний центр у м. Вік, Іспанія.

Південний фасад і розріз будівлі. Джерело: ArchDaily [17].

Критерії сталого розвитку були фундаментальною базою під час проєктування будівлі цього центру. Тут застосовано систему економічних та енергетично стійких конструкцій. Це дозволяє адаптувати потреби енергії відповідно до внутрішнього використання та зовнішнього клімату. Над металевою конструкцією використано легке вентилязоване покриття.

Склепінчастий дах можна вентилювати камеру влітку та закривати взимку, щоб зберігати тепло та розсіювати його всередину за допомогою автоматизованих механізмів [17].

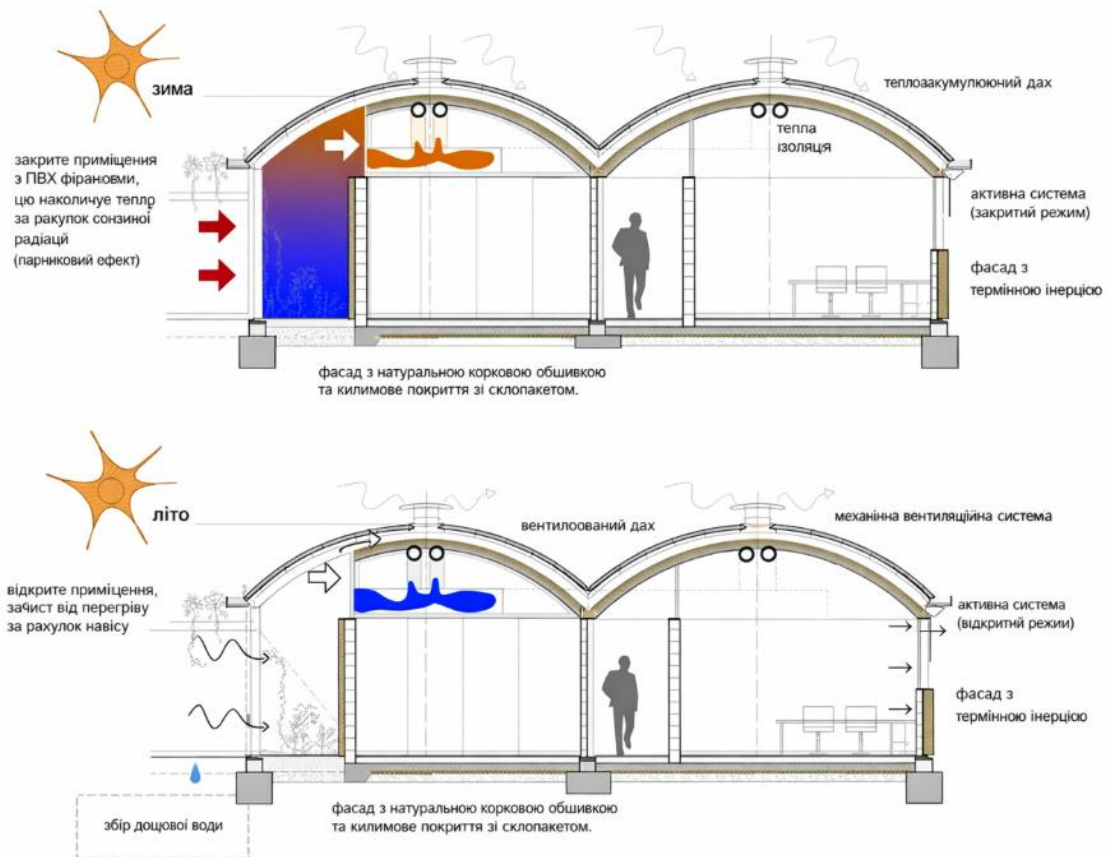

Рисунок 1.7 Психопедагогічний медичний центр у м. Вік, Іспанія. Схема біокліматичної структури будівлі. Джерело: ArchDaily [17].

На південних фасадах з'являються теплиці як пасивні біокліматичні системи. Лінійні веранди глибиною 1,5 м виконує функцію термоматрацу завдяки парниковому ефекту. Ці простори можуть закриватися спеціальними ПВХ-шторами, котрі можна закривати взимку для накопичення тепла взимку, що подалося всередину через систему вентиляції, або ж відкривати влітку, залишаючи веранду як сонцезахисний елемент [18].

Рисунок 1.8 Психопедагогічний медичний центр у м. Вік, Іспанія.

Взаємозв'язок будівлі та природи. Джерело: ArchDaily [17].

Інтер'єри центру відкриті та світлі. Побутовий масштаб і тепло внутрішніх просторів роблять будівлю здоровою. Внутрішні та зовнішні дворики завдяки своїй інтеграції в архітектуру теж стають частиною внутрішнього простору. Деревина використовується як основний елемент у внутрішніх просторах [17].

Рисунок 1.9 Психопедагогічний медичний центр у м. Вік, Іспанія. Інтер'єри.

Джерело: ArchDaily [17].

Енергетична сертифікація Психопедагогічного медичного центру належить до найефективнішої категорії «А» [18].

1.2 Муніципальний центр психічного здоров'я у м. Краків, Польща

Даний проєкт є прикладом того, що архітектура може покращувати та зцілювати міське середовище із щільною забудовою, шумом і браком зелені [19].

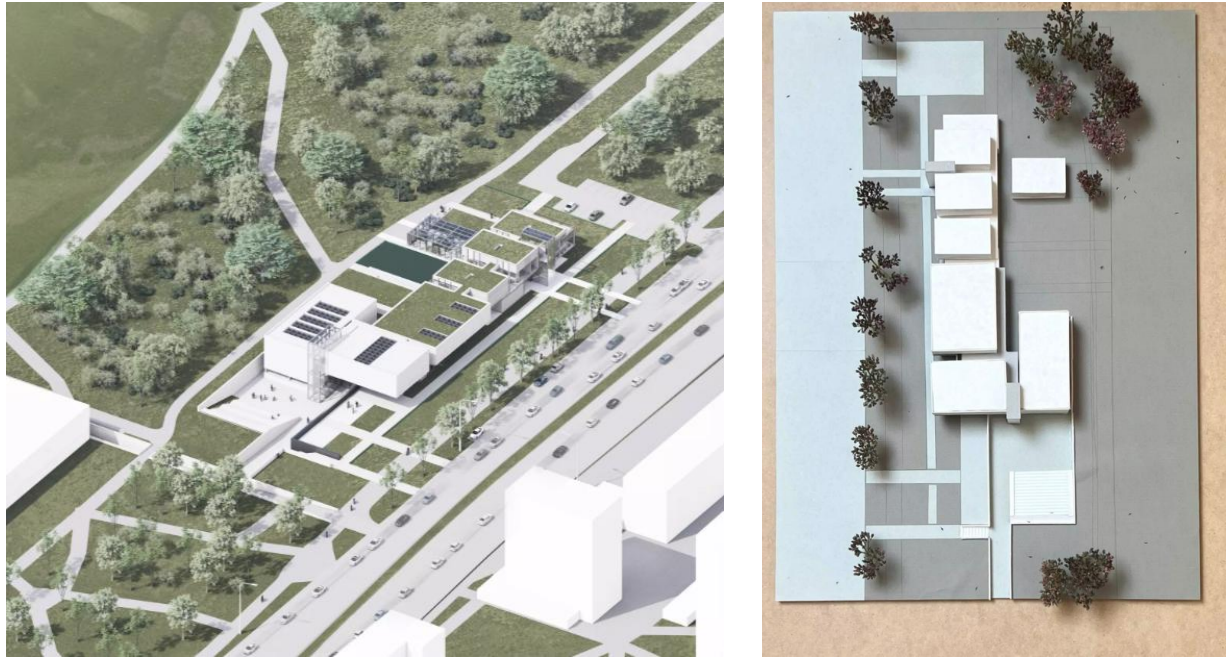

Рисунок 1.10 Муніципальний центр психічного здоров'я у м. Краків, Польща. Об'ємна модель і макет будівлі. Джерело: А&В [19].

У процесі проєктування ключову відігравала нейроархітектура – галузь, що вивчає вплив простору на людські емоції та поведінку, тож цей простір огортає людину та дарує відчуття безпеки [19].

Рисунок 1.11 Муніципальний центр психічного здоров'я у м. Краків, Польща. Візуалізація. Джерело: А&В [19].

Розташування цього центру на проспекті Яна Павла II поруч із Культурним центром Нова Гута дозволяє йому поєднувати терапевтичні функції з навколишнім громадським простором. Проєкт посів друге місце у

конкурсі Aerogel Architecture Award 2024 та став переможцем у конкурсі Марека Навари "Respectus" на найкращу магістерську роботу з питань, пов'язаних з Малопольським регіоном [19].

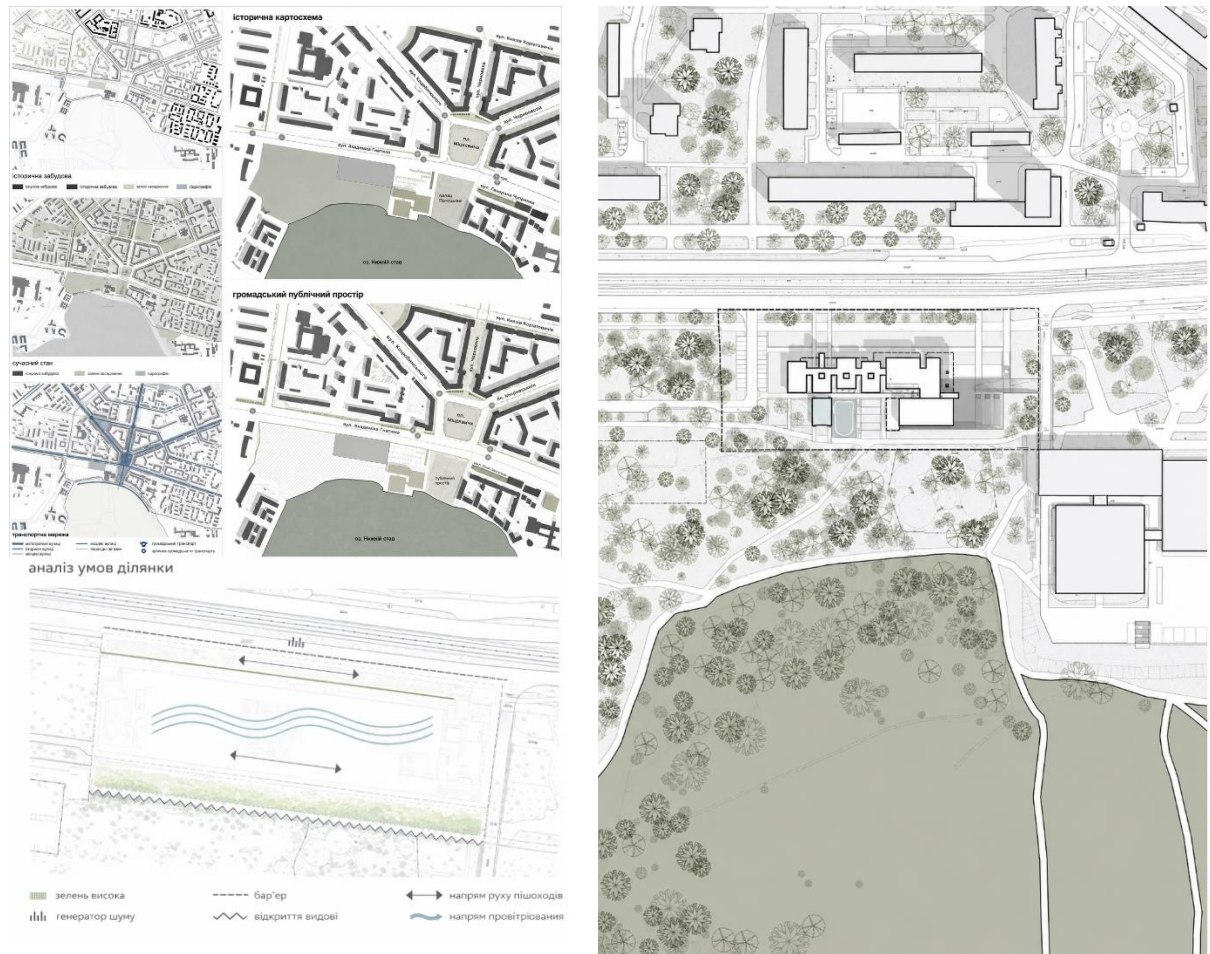

Рисунок 1.12 Муніципальний центр психічного здоров'я у м. Краків, Польща. Схеми передпроектного аналізу та схема генерального плану ділянки. Джерело: A&B [19].

Будівлі притаманні кординери, де розташовуються садки. Контакт із природою на території центру є важливим елементом для одужання. Також завдяки інтегрованості в форму будівлі природа стає частиною інтер'єру.

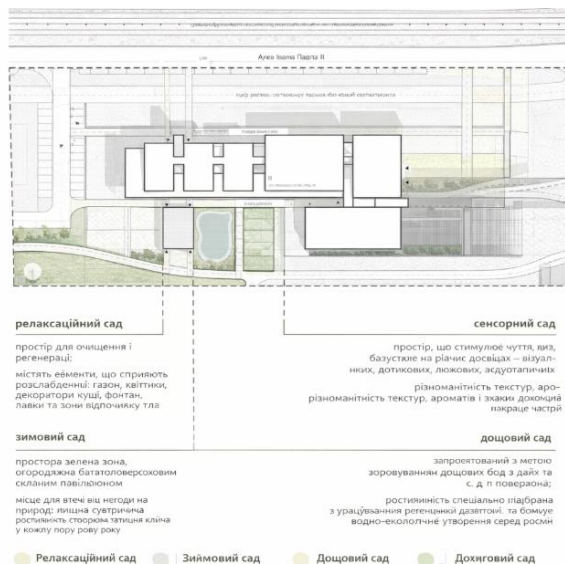

Рисунок 1.13 Муніципальний центр психічного здоров'я у м. Краків, Польща. Схема благоустрою території. Джерело: А&В [19].

Тут також прослідковується вже властива центрам, пов'язаних із ментальним здоров'ям, тенденція – розбиття приміщень по різних функціональних блоках. У цьому прикладі блоки розташовані однією стрічкою та нанизані на спільну комунікацію.

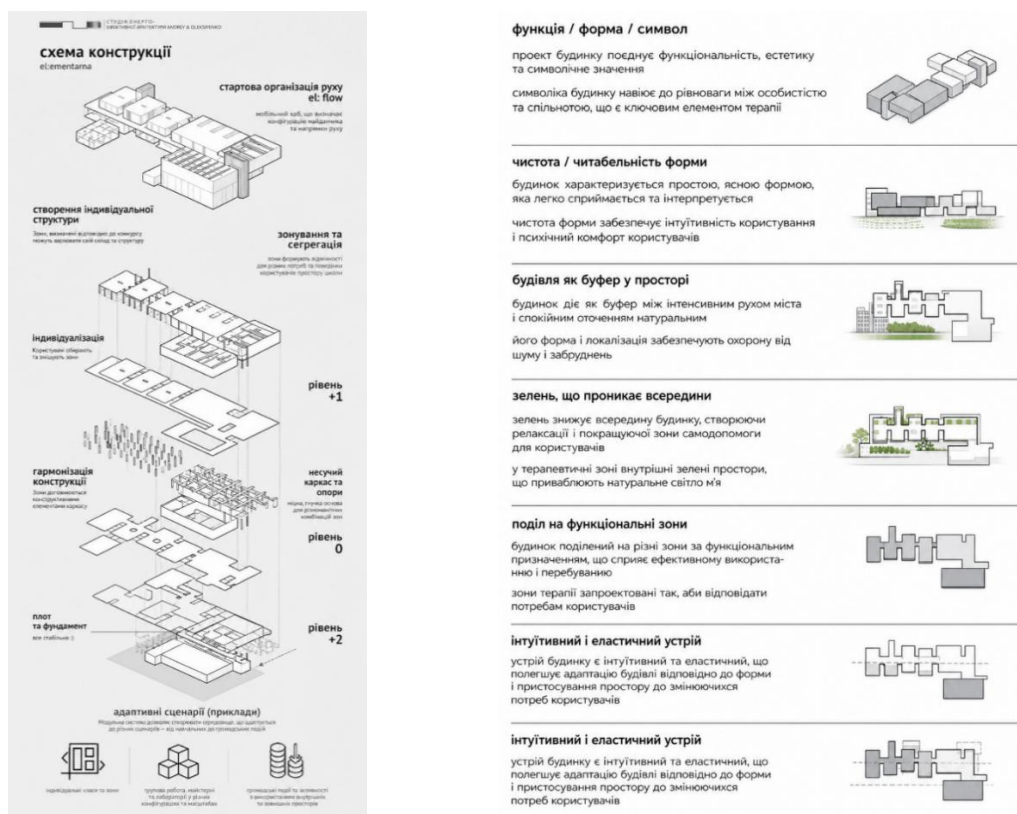

Рисунок 1.14 Муніципальний центр психічного здоров'я у м. Краків, Польща. Конструкція та формоутворення будівлі. Джерело: А&В [19].

Будівля поділена на зони індивідуальної та групової терапії. Це відображає два ключові аспекти одужання, адже іноді людині необхідні усамітнення та спокій, а іноді підтримку оточення. Модульна структура індивідуального простору сприяє процесу одужання. Однак кожна кімната трохи зміщена, що символізує унікальність пацієнтів та необхідність унікального підходу до терапії. Зона групової терапії має більш компактну форму [19].

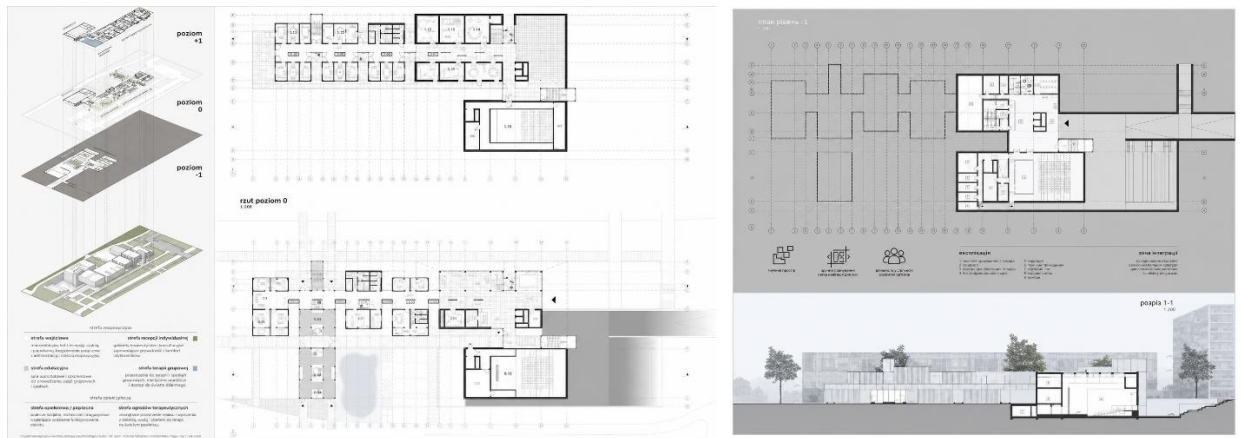

Рисунок 1.15 Муніципальний центр психічного здоров'я у м. Краків, Польща. Планування. Джерело: А&В [19].

Фасад відіграє ключову роль у комфорті відвідувачів.

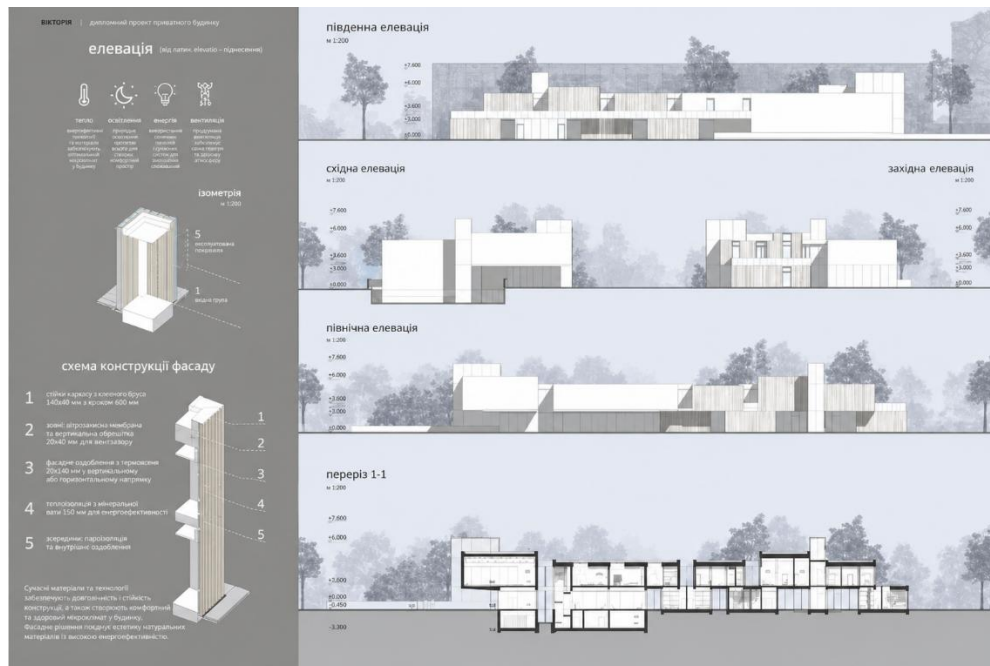

Рисунок 1.16 Муніципальний центр психічного здоров'я у м. Краків, Польща. Фасади. Джерело: А&В [19].

Використання профільного скла, заповненого аерогелем, робить інтер'єри природним чином освітленими розсіяним світлом, що позитивно впливає на самопочуття пацієнтів. Також аерогель забезпечує теплоізоляцію та регулює температуру всередині будівлі [19].

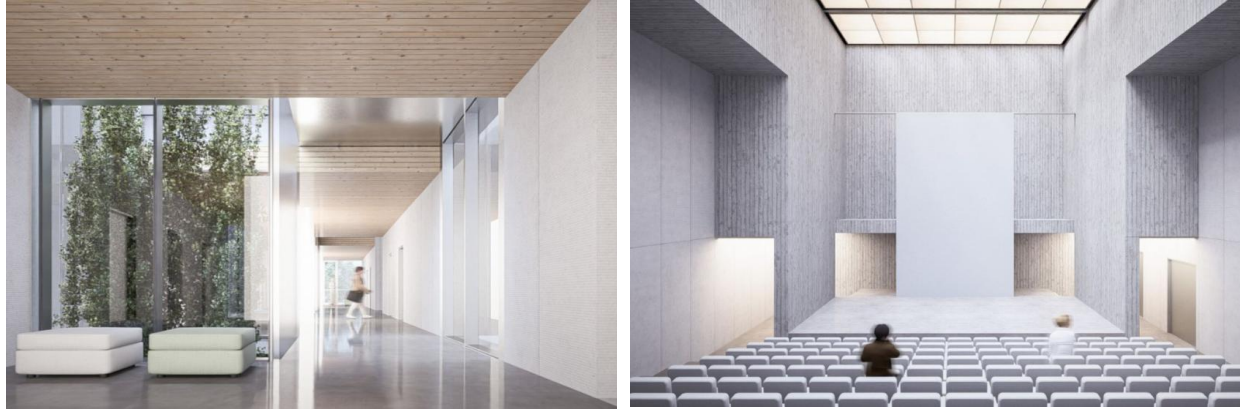

Рисунок 1.17 Муніципальний центр психічного здоров'я у м. Краків, Польща. Візуалізація інтер'єрів. Джерело: A&V [19].

Мінімалістичний інтер'єр, відсутність розділень, прозорість підкреслюють важливість спільних людських стосунків [19].

1.3 Психіатричний центр у м. Больцано, Іспанія

Це реабілітаційний центр з окремим житловим блоком для людей похилого віку, що розташований у міській забудові житлового району в Больцано. Він розташований уздовж головної вулиці району. Центр позиціює себе не як медичний заклад [20].

Рисунок 1.18 Психіатричний центр у м. Больцано, Іспанія. Фотофіксація.

Джерело: Archello [20].

Основа будівлі прямокутного типу, із якої два окремі триповерхові об'єми виступають назовні, створюючи внутрішній двір, відкритий до неба [20]. Його перетинають тераси-містки, однак їх не варто запозичувати, однак вони не пристосовані до українського клімату зі снігами та дощами, проте для клімату Іспанії вони досить зручні. А втім, це сприяє зв'язку між мешканцями, не жертвуючи потребами в захисті та конфіденційності.

Рисунок 1.19 Психіатричний центр у м. Больцано, Іспанія. Внутрішні відкриті простори. Джерело: Archello [20].

Центральні сходи з'єднують дві верхні будівлі та розділяють внутрішній двір на два окремі патіо, де виділено простори з різним ступенем приватності та візуальними розкриттями. Баланс відкритих і більш обмежених соціальних просторів є центральною темою усього проєкту [20].

Рисунок 1.20 Психіатричний центр у м. Больцано, Іспанія. Ситуаційна схема. Джерело: Archello [20].

Вхідна зона з барвистою зоною відпочинку та прилеглим відкритим майданчиком є соціальним магнітом, навколо якого чергуються інші громадські функції (головна їдальня, кімната відвідувачів, семінарська зала, тренажерний зал, столярна майстерня). Вільний 7-метровий навіс на першому поверсі пропонує не лише критий вхід, але й місце спілкування на відкритому повітрі, захищене від негоди [20].

Терапевтичні й адміністративні функції розташовані на першому поверсі та виводять на зовні до великих патіо. По-перше, це зумовлено тим, що перший поверх – природно найбільш громадський прохідний простір, тоді як вищі поверхи мають більший рівень приватності. По-друге, із погляду мобільності найкраще розташовувати більшу кількість громадських приміщень на першому поверсі. На двох верхніх рівнях розташовані приватні кімнати та компонент проєкту, що передбачає захищене житло. По всій будівлі маршрути руху перемножуються відкритими просторами та загальними житловими зонами.

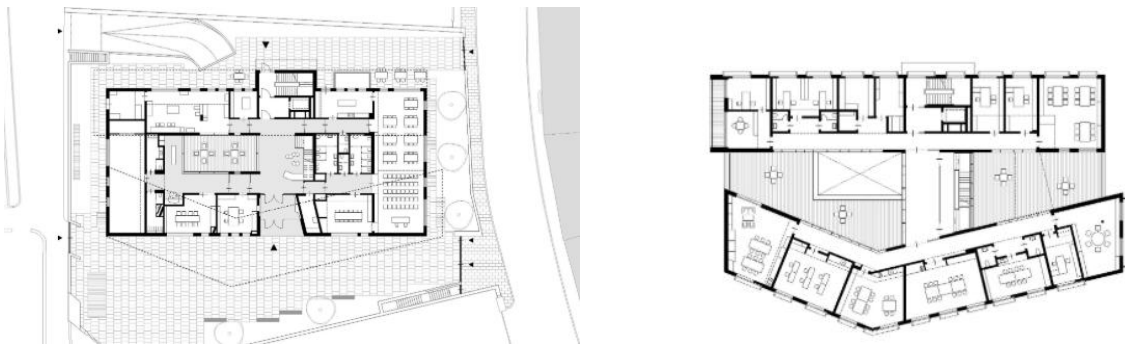

Рисунок 1.21 Психіатричний центр у м. Больцано, Іспанія. Плани першого та типового поверхів. Джерело: Archello [20].

Коридори, що обслуговують окремі палати, виходять на внутрішній двір і створюють більш просторе та сонячне середовище [20].

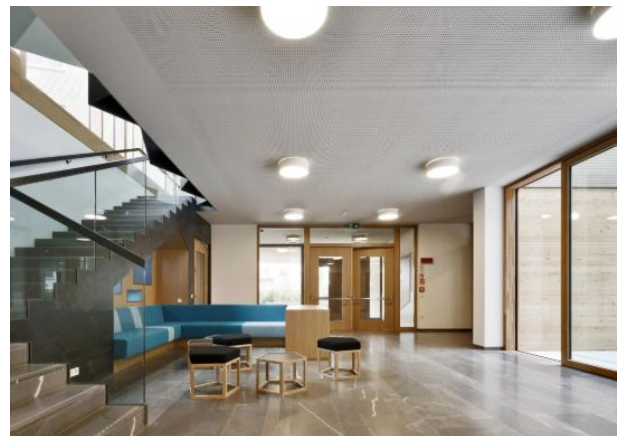
Структурна інженерія узгоджена з концептуальною основою та забезпечує безперервність між архітектурними та структурними рішеннями. Завдяки асиметричному, консольному розташуванню двох верхніх об'ємів, три сполучні елементи центральної сходової клітки та двох мостів діють як противага навантаження, утримуючи в рівновазі складові частини проєкту [20].

Фасад має приємний заспокійливий стриманий колір. Будівля набуває кольорового характеру навколишньої місцевості з ритмічною палітрою землястих кольорів, характерних для району.

Рисунок 1.22 Психіатричний центр у м. Больцано, Іспанія. Фото з висоти пташиного польоту. Джерело: Archello [20].

В інтер'єрах переважають теплі м'які відтінки. Барвисті акценти в загальних кухнях, лабораторіях та вітальнях відрізняються від приглушених тонів інтер'єрів, тоді як у спальнях переважає легка палітра пастельних кольорів. Меблі здебільшого виготовлені на замовлення з ретельно продуманим дубовим і ламінатним оздобленням. Кольори збалансовані та гармонійні, немає агресивних акцентів. Можу зробити висновок, що архітектори враховували психологію кольору. Наприклад, синій символізує стабільність та рівновагу [20].

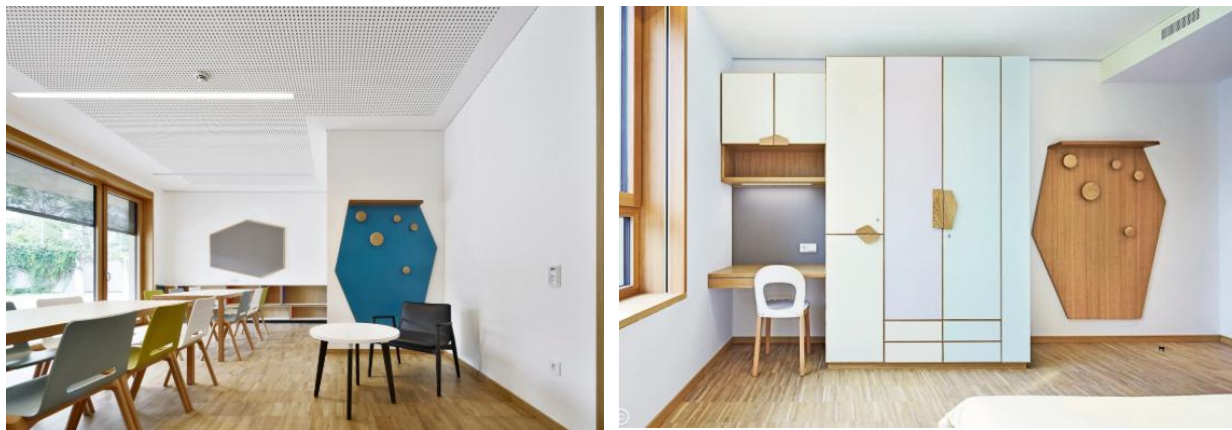

Рисунок 1.23 Психіатричний центр у м. Больцано, Іспанія. Інтер'єри.

Джерело: Archello [20].

Будівля потрапила до другої за величиною категорії зеленої сертифікації - Casa Clima A. Сонячні панелі, система опалення та охолодження в горизонтальних стельових системах, а також ефективна конструкція будівлі сприяють енергоефективності [20].

2. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНЕ ТА ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВЕ РІШЕННЯ ЦЕНТРУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

2.1 Містобудівний аналіз території об'єкту проєктування

Ділянка проєктування розташована у структурі великого міста Харків, однак поза межами історичного ареалу та центральної зони впливу містобудівних обмежень. Територія знаходиться в середній зоні впливу, що визначає основні вимоги до її забудови.

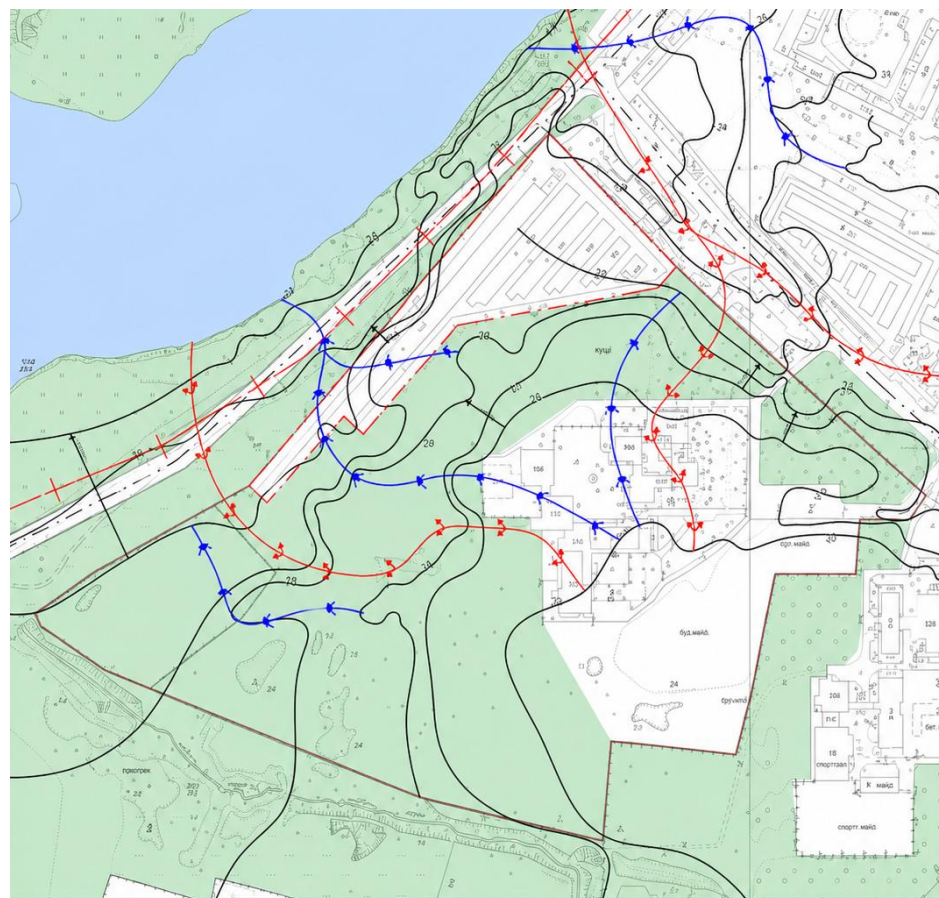

Рисунок 2.1 Схема розміщення ділянки в структурі міста

Рисунок 2.2 Схема розміщення ділянки в структурі адміністративного району міста

Академіка Павлова) та автобусні зупинки (по вул. Академіка Павлова, Валентинівській, Академіка Барабашова). Найближча автобусна зупинка знаходиться у безпосередній близькості дотично до ділянки проектування. Трасу Академіка Барабашова добудовують, тож найімовірніше з'являться ще автобусні зупинки. Інтервали руху становлять 15-20 хв. На самій ділянці проектування транзитний пішохідний рух не передбачений, проте на території мікрорайону є багато пішохідних шляхів, що сполучають магістралі, прямують до житла, об'єктів торгівлі, закладів харчування, навчальних закладів.

Умовні позначення

	Мікрорайон, де ведеться проектування		Тальвеги
	Межі території проектування		Вододіли
	Водні ресурси		
	Зелені насадження		
	Горизонталі		
	Ухил		
	Межі водоохоронної зони (50м)		

Рисунок 2.4 Схема природно-кліматичного аналізу

Ділянка має витягнуту багатокутну конфігурацію. Рельєф загалом рівнинний або слабковиражений, без різких перепадів висоти. У межах

ділянки проектування проходять горизонталі 109 і 108. У прибережній частині штучної водойми – Веслувального каналу - рельєф має плавні схили, зелені укоси та пониження до водної поверхні. Біля води наявні природні насадження, чагарники та очеретна рослинність, що формує м'який зелений перехід до води. Поруч ростуть великі масиви зелених насаджень, де ростуть різні види дерев. Вплив флори позитивно позначається на дихальній системі, нервовій регуляції та емоційному стані, сприяє психологічному відновленню, що робить ділянку надзвичайно цінною. Озеленення на самій ділянці майже відсутнє та переважає тверде покриття.

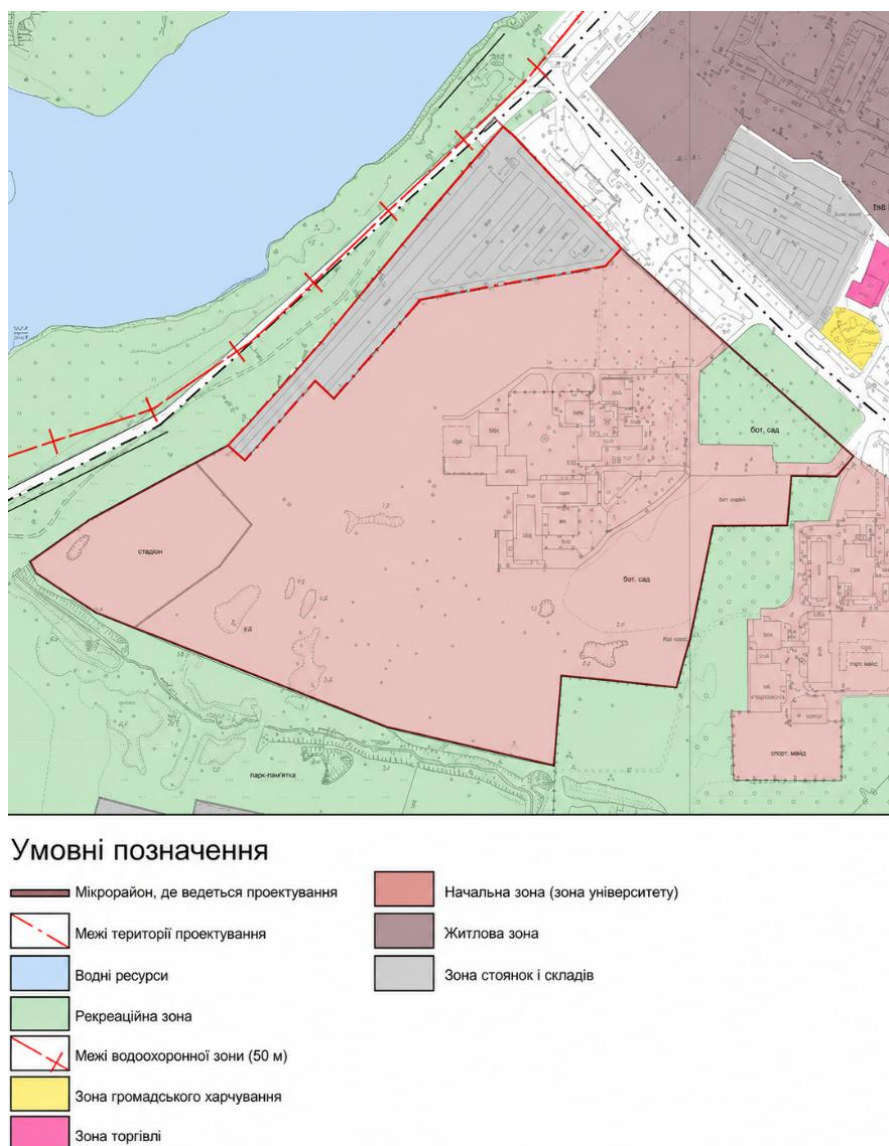

Рисунок 2.5 Схема функціонального зонування території

Функція ділянки проектування – господарська. Цільове призначення для обслуговування існуючих гаражів. Вид використання: 02.06 Для колективного

гаражного будівництва. Основна територія навколо забудови виконує навчальну функцію. Наступною за площею є зона із житловою функцією.

Рисунок 2.6 Схема історико-архітектурного аналізу житлового фонду території проектування

У мікрорайоні знаходиться об'єкт архітектурної спадщини України – пам'ятник Григорію Сковороді. Район обслуговування будувався загалом у 1980-х і не має історичних будівель.

Розміщення університетів поруч надзвичайно важливе, адже студенти зможуть приходити в коворкінг чи за психологічною підтримкою. Також у ХНПУ є кафедра психології та соціології, тож студенти та викладачі зможуть практикуватися у Центрі, проводити обмін досвідом, підвищення кваліфікації.

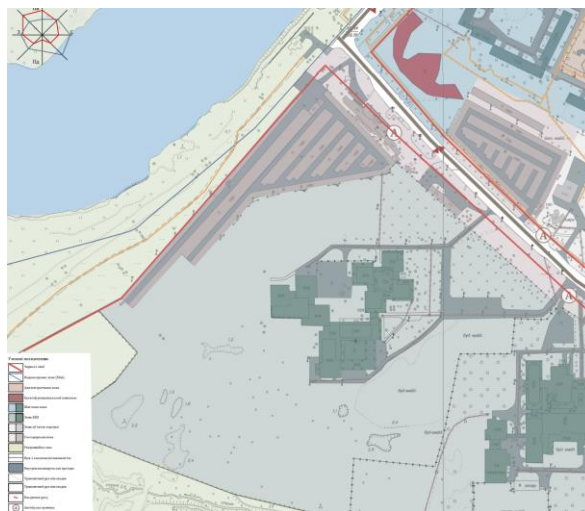

Рисунок 2.7 Схема функціональної організації території та транспортно-пішохідних шляхів

З композиційного аналізу випливає, що висотним візуальним акцентом є 25-поверхівка. Його значна вертикальна маса створює різкий контраст із

навколишньою забудовою. Це єдина настільки висока будівля в оточенні. Вона має вентиляований фасад із синьо-білим оформленням і великою кількістю вікон, яка різко контрастує з навколишнім середовищем (це виправдано водною концепцією «Парус» і знаходженням Веслувального каналу поруч). Позаду є низькі широтні акценти – будівлі вищих навчальних закладів до 5 поверхів. Їх маса розподілена горизонтально, що створює відчуття протяжності, спокою та візуального простору. Більшість навколишніх будівель мають «типову радянську бетонну» колірну гаму. Загальний взаємозв'язок між об'єктами місця проєктування характеризується напругою між двома протилежними акцентами. Антагонізм виникає через різницю в масштабах.

Рисунок 2.8 Аналіз кольорів і матеріалів навколишнього оточення.

Джерело: Google Maps [21].

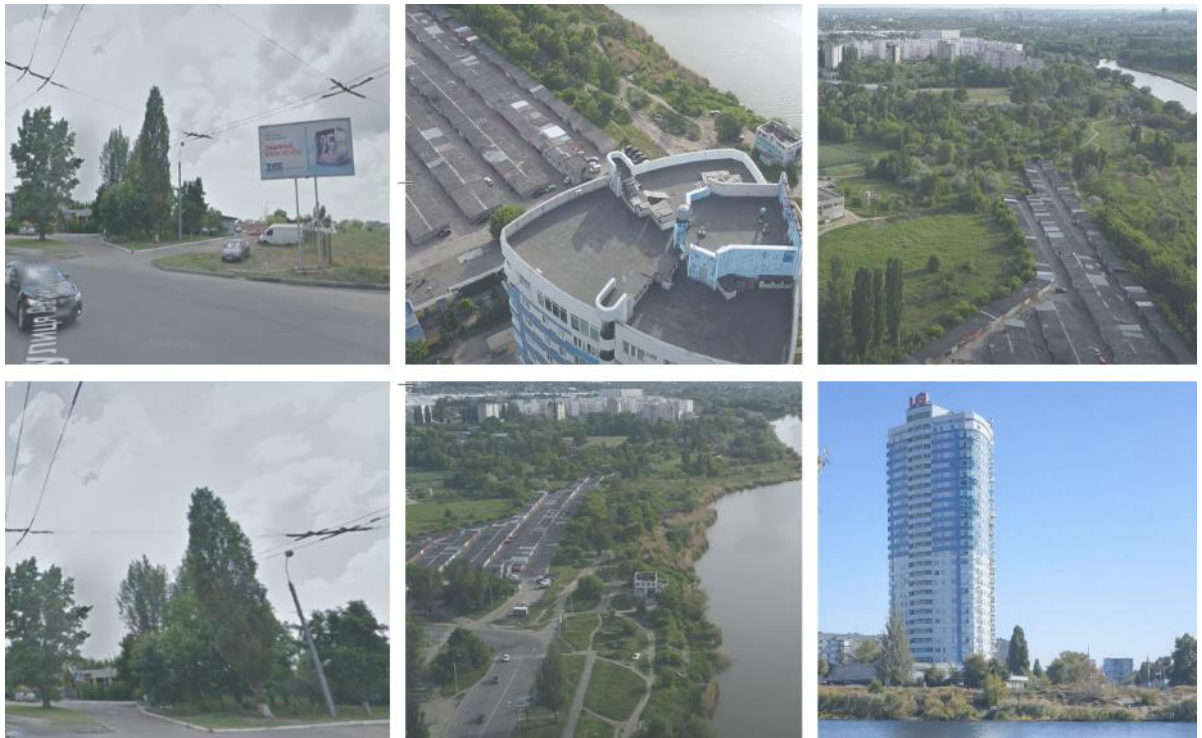

Рисунок 2.9 Фотофіксація. Джерело: YouTube [22].

Ділянка має певні містобудівні обмеження, що визначаються в ході аналізу. Основними містобудівними обмеженнями є червоні лінії. На ділянці знаходиться повітряна ЛЕП, що має захисне обмеження 0,6 м. Обмеженням від водойми є водоохоронна зона, що складає 50 м.

2.2 Вирішення генерального плану нового об'єкту та благоустрій території

Запропонована комплексна реорганізація території. Вона включає пробивку нової магістралі для продовження вул. Академіка Барабашова, що створює нові транспортні зв'язки, покращує доступність і вагомість ділянки проєктування, сприяє формуванню нових громадських просторів. Частиною реорганізації є благоустрій набережної: розчищення чагарників, створення нових пішохідних шляхів і велодоріжки. Для реалізації функціональної зміни потрібна санація території проєктування та гаражний кооператив, що розташований на ділянці, за концепцією підлягає знесенню як дисонуюча забудова. В умовах здорожчання землі є тенденція щодо комплексного використання територій, тож машиномісця за проєктним рішенням пропонується перенести у багаторівневий паркінг. Вздовж вул. Валентинівської є хаотична забудова, що є дисонуючою, реорганізується та прибирається відповідно до нового проєктного рішення.

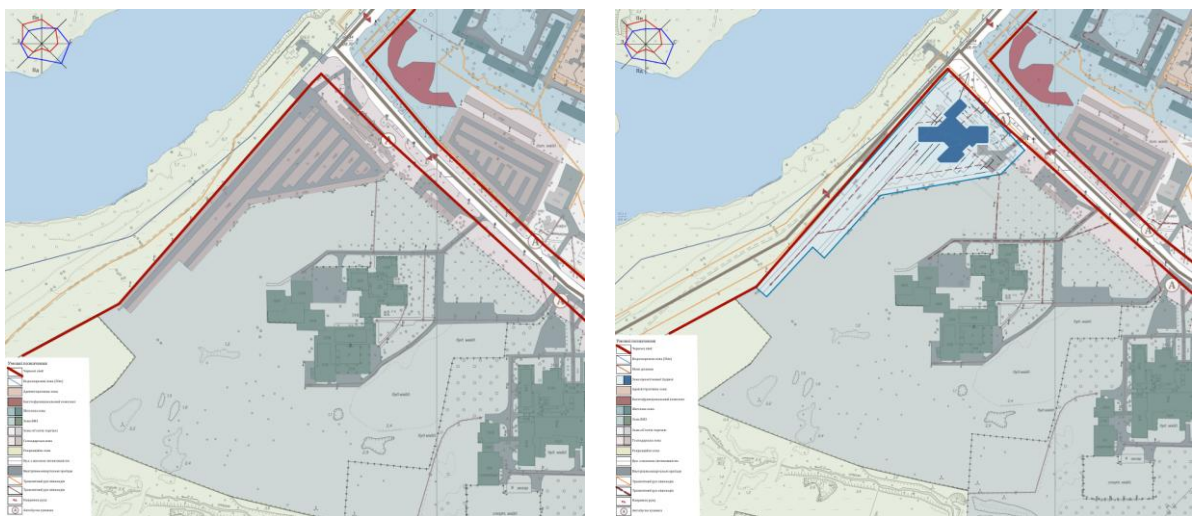

Рисунок 2.10 Схеми функціональної організації території та транспортно-пішохідних шляхів (існуюче положення та проєктна пропозиція)

Композиційні вузли знаходяться на перетині доріг. Положення нового об'єкта найкраще розкривається з трьох напрямків. Завдяки великій дистанції до інших об'єктів та невеликій кількості будівель на інших ділянках, великій площі акваторії поруч, ділянка розкрита, не має великої кількості забудови навколо.

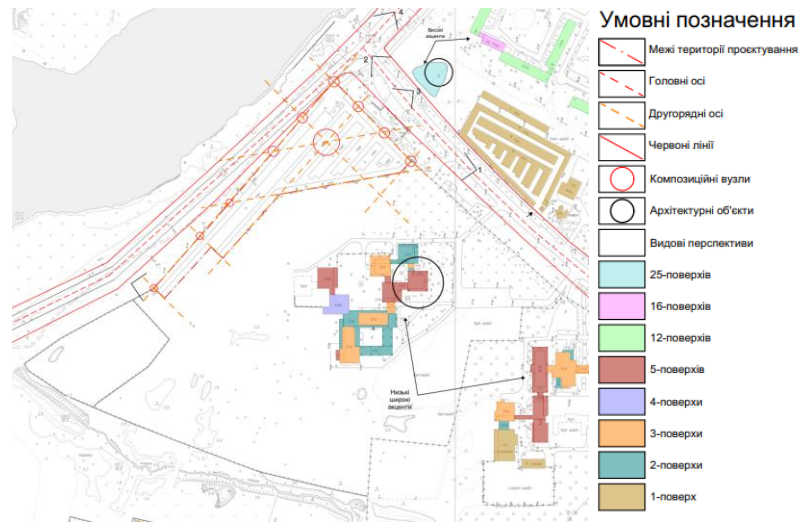

Рисунок 2.11. Схема композиційного аналізу та аналізу поверховості

Будівля розташована ближче до перехрестя для швидкого доступу від автобусних зупинок і пішохідних шляхів. На витягнутій частині ділянки доцільним є розміщення скверу.

Рисунок 2.12 Порівняння схеми опорного та схеми генерального плану території

Будівля є центром тяжіння композиції генерального плану ділянки. З кожного боку тут є накопичувальні майданчики перед входом. Взаємодія з ландшафтом реалізована через розосереджену структуру, що «впускає» навколишнє середовище всередину будівлі. Центр формує систему напіввідкритих внутрішніх дворів і курдонерів, орієнтованих на різні сторони світу. Це забезпечує оптимальну інсоляцію та створює комфортні рекреаційні

зони. Головна композиційна вісь і вхідна група орієнтовані на основні пішохідні потоки.

На куті знаходиться зона змінних вуличних виставок, а позаду в оточенні зелені – літній майданчик кафе. Перед будівлею розташоване лише низьке озеленення, котре складають газони та клумби, що забезпечує повний огляд будівлі та пожежну безпеку. Позаду знаходиться вихід з укриття та вентшахти, паркіг у безпосередній близькості до будівлі, паркінг велосипедів і господарський в'їзд, сміттєзбірники. Це зручно, тому що вул. Валентинівська має менш насичений рух, тож є більш зручною для в'їзду. Проїзди візуально закриті з одного боку будівлею, а з іншої – парканом університету, а від території кафе - зеленим буфером. Тобто виконано задум не перекривати прогулянкову зону й залишати її візуально приємним середовищем. А також різні терапевтичні зони: вертикальні клумби для садотерапії, тактильні доріжки з різними матеріалами, закрита озелененням зона для йоги.

Ландшафтне рішення скверу поєднує регулярні алеї вздовж вулиці з вільними звивистими доріжками в глибині саду, що створює баланс між транзитною функцією та місцем для спокійного відпочинку.

У сквері є спортивний майданчик, майданчики для ігор дітей, майданчики активного відпочинку. Є зелений лабіринт. Акцентним завершенням ділянки є фонтан із зоною відпочинку навколо нього. Невеликий клаптик позаду фонтану займає зона тихого відпочинку. Окремо на ділянці є громадські вбиральні, санітарні та господарські приміщення. Вздовж вулиці Академіка Барабашова передбачено паркувальну смугу.

2.3 Функціонально-планувальне рішення Центру психологічної підтримки та розвитку особистості

Таким закладам властива складнопідрядність – як систему із відокремленою (розосередженою) структурою функціональних просторів, які пов’язані спільною комунікацією. Для виявлення найбільш пріоритетних функцій цього центру, розуміння його структури та наповнення було проведене дослідження на тему «Формування структури центру психологічної підтримки на основі аналізу запиту громади як елементу гуманізації міського середовища». [16] Аналіз результатів опитування, аналіз аналогів та поєднання результатів опитування з реальними прикладами допомогли визначити якісні функціональні та планувальні рішення, засновані на конкретних потребах аудиторії. На основі дослідження було розроблене проєктне рішення.

Рисунок 2.13 Аналіз суспільного попиту на функції центру психологічної підтримки та розвитку особистості. Джерело: XIX всеукраїнської Науково-технічної конференції рдобувачів вищої освіти

«Сталий розвиток міст: поствоєнний період» [16].

Проєктна будівля складається з чотирьох різноповерхових блоків, об'єднаних спільним холлом. Кожен блок має свою провідну функцію. Блок А зосереджений на наданні психологічної допомоги, блок В – виставковий, блок С – спортивний, а блок D містить приміщення для арттерапії та рукоділля.

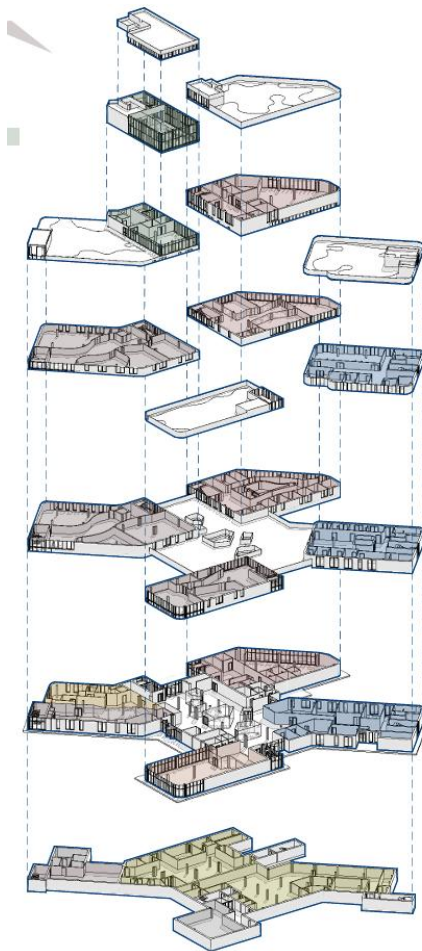

Рисунок 2.14 Вибух-схема та функціональні блоки будівлі

В будівлю можна зайти з усіх сторін. Перший поверх займає вестибюльна група, що поєднує зовнішні та внутрішні простори та слугує зоною очікування та відпочинку. У вестибюлі розміщені внутрішні дворики з камінням і озелененням. Для відвідувачів є стійка реєстрації, кабінети первинної терапії, медпункт. Частиною вестибюльної групи є гардероби, де можна залишити верхній одяг, парасольки, перевірити зовнішній вигляд чи взяти бахіли. Також із кожного блоку є можливість вийти на експлуатований дах одноповерхового холу.

Блок А (3 поверхи)

Блок містить приміщення, що виконують провідну функцію об'єкта проєктування – психологічна допомога та освіта. Тут є дитячі зони, індивідуальні кабінети та приміщення для групових занять.

За відповідями респондентів центр має бути інтегрований не лише для дорослих, а як сімейний хаб (83% підтримують формат сімейно орієнтованого

центру з дитячим простором) [16]. Тож загалом перший поверх займає дитячий простір. Зумовлено це безпековою ситуацією, щоб діти якомога менше перебували на вищих поверхах, а також потребою у швидшій евакуації при пожежі чи повітряній тривозі. Тут розміщені кабінет сімейної терапії, логопедичний кабінет, кабінети дитячого психолога. Найбільше приміщення - дитячий простір із педагогом-психологом, де можна залишити дитину на 3+ годин за потреби для спокійного розвивального проведення часу. Також на першому поверсі знаходиться кабінет первинної терапії, де пацієнт може відвідати «пробний» сеанс із психотерапевтом, визначити який вид допомоги йому підійде, записатися до конкретного спеціаліста чи виду терапії.

Другий поверх містить кабінети індивідуальної терапії, що є найпріоритетнішим запитом, дві кімнати тиші, запроєктовані по типу Каплиці Кампі (м. Гельсінкі, Фінляндія) [22] та подібних споруд, та зону буккросингу, де пацієнт може з користю зачекати на свій сеанс чи взяти додому книгу за рекомендацією терапевта. Кімната тиші проєктується з використанням якісних шумоізоляційних матеріалів та має певні правила, пов'язані з тим, що відвідувачам не можна створювати шум. Людина має зайти всередину та послухати тишу внаслідок камерності та ізоляції, а згодом почути й свої думки. До того ж тут присутній аналітичний центр із невеликим архівом, що створює статистику та займається теоретичною науковою частиною. Окремої кімнати персоналу не передбачено, адже за кожним спеціалістом закріплений власний кабінет.

На третьому поверсі по один бік розміщені кабінети адміністрації: для керівництва, бухгалтерії, відділу кадрів тощо. По інший бік розташований зал із великим столом-трансформером, де можна проводити Т-ігри та два лекційні кабінети. Ці три приміщення є гнучкими та адаптивними. Вони розділені мобільними перегородками, тож можуть трансформуватися залежно від кількості відвідувачів і потреб таких заходів як лекції, конференції, воркшопи. Також тут розташований кабінет для групової терапії з вільним розміщенням

стілців. Адміністрація може за потреби проводити наради в цих приміщеннях, тож окремого конференц-залу не передбачено.

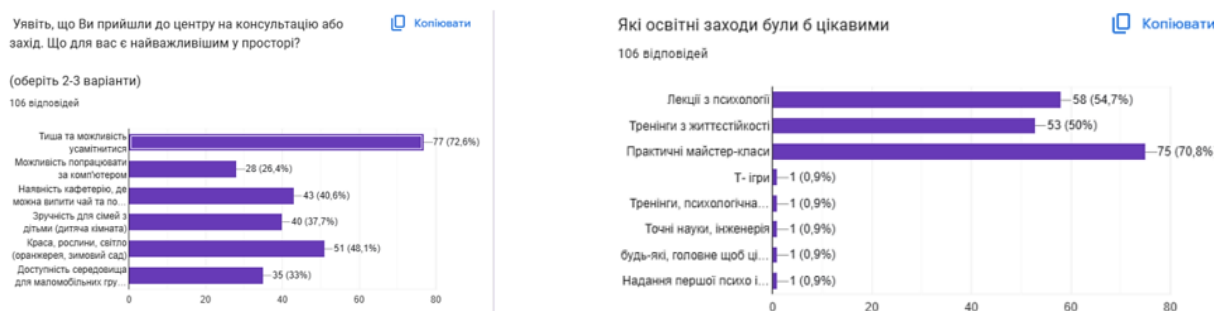

Рисунок 2.15 Виявлення пріоритетів респондентів. Джерело: Опитування щодо будівництва центру психологічної підтримки населення [24].

Блок В (2 поверхи)

На першому поверсі знаходиться Універсальна зала для інтерактивних медіавиставок та імерсивних виставок. Виставки, що проводяться мають змінний характер, тож тут може бути як звичайна мистецька, так й імерсивна чи тактильна виставка.

Завдяки вантажному ліфту, що поруч із можна виставковою залою, можна спуститися до підвального приміщення, що слугує зоною зберігання для виставкового інвентарю та меблів.

На другому тут є кабінет театральної терапії (драматерапії). Це велике приміщення для активних рухів учасників, із вільним простором, адже це не «вистава з декораціями», а терапія, що допомагає у самовираженні та подоланні соціальних фобій, покращує комунікативні навички. Поруч є кабінет музичної терапії, де відвідувачі можуть послухати музику та розслабитися, зменшити тривожність, або ж навпаки випустити емоції завдяки співу чи грі на інструментах [25]. Є медіакімната психоемоційного розвантаження (Snoezelen room) - простір з інтерактивними світловими панелями, заспокійливими звуками та ароматерапією для швидкого зняття стресу. Між цими приміщеннями є озеленена зона очікування На цьому ж поверсі присутня кімната персоналу.

Блок С (4 поверхи)

На думку респондентів, фізично-оздоровчий блок є важливим складником ментального здоров'я, а фізична активність допомагає зняти стрес, тому в проєктному рішенні запропоновано розмістити приміщення для водних процедур, масажні кабінети, спортивні зали для групових занять і занять із тренажерами.

Тренер - це ментор, що вчить тіло бути сильнішим, а дух – стійкішим.

Рисунок 2.16 Ставлення респондентів до можливості фізичної активності. Джерело: Опитування щодо будівництва центру психологічної підтримки населення [24].

На першому поверсі розташована мокра зона з чашами джакузі, лежачками для релаксації, лазнею. Рішення про наявність джакузі - своєрідний компроміс між наявністю водних просторів та відсутністю класичного громадського басейну. Наявність гідротерапії досить позитивно впливає на функціональний склад будівлі, вода сприяє когнітивному розвантаженню, і є досить гарним навантаженням для людей всіх вікових категорій та фізичного стану (в тому числі для маломобільних груп). Гідротерапія може включати купання, гідромасаж, вправи у воді [25].

На другому поверсі розміщено декілька масажних кабінетів, кабінет фут масажу, кімнату з масажними кріслами, кімнату обгортання та стоун-терапію. Масажна терапія - найактуальніший запит респондентів (71,7%) [16]. Різні техніки зазначені на цьому поверсі допомагають зняти м'язову напругу, покращити кровообіг, знизити рівень стресу [25].

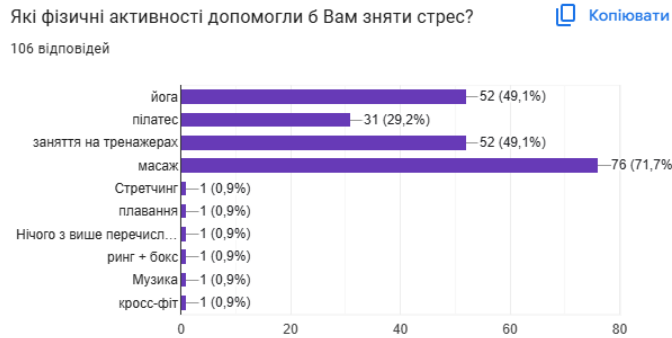

Рисунок 2.17 Пріоритетність щодо вибору фізичних активностей.
Джерело: Опитування щодо будівництва центру психологічної підтримки населення [24].

В центрі блоку розташована галокамера (соляна кімната) з унікальним мікрокліматом, що імітує природні соляні печери, де перед входом передбачено операторську кімнату.

Рисунок 2.18 Приклад соляної кімнати. Джерело: Соляна кімната в комплексі «Термальні води Косино» [26].

На третьому поверсі є спортивні зали: універсальна зала для різних форм фізичних занять, як от аеробних вправ чи пілатесу, зала для флай-йоги, де розміщені гамаки в якості основного інвентарю, зала для йоги, зала для степ-аеробіки. Ці види спорту поєднують вправи з техніками релаксації та дихання, допомагаючи зменшити тривожність і покращити емоційний стан [25].

На четвертому ж поверсі знаходиться тренажерна зала з різними зонами, зокрема кардіо зона, що включає бігові доріжки та велосипеди, розташовані біля вікна з панорамним виглядом; зона силових тренажерів (вантажоблокових

і з вільними вагами); зона вільних ваг із лежачими, стійками для штанг і гантельними рядами. У тренажерному залі є кімната тренера й інвентарна.

До того ж на цьому поверсі є кімната гніву, для розкриття емоцій і зняття стресу. Задля безпечного використання, у неї можна потрапити, одягнувши захисні костюми та прослухавши інструктаж на рецепції.

Рисунок 2.19 Приклад кімнати гніву. Джерело: KyivTime [27].

Спортивний блок є більш автономним із метою зберегти чистоту блоку та приватність: блок обладнаний окремим гардеробом і санвузлами. Також на першому поверсі є роздягальні з шафками та душовими, що обслуговують весь блок повністю. З роздягалень через душові можна потрапити в мокру зону джакузі.

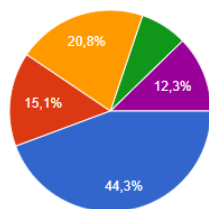
Блок D (5 поверхів)

Арттерапія допомагає виражати емоції через творчість і покращувати психічний та емоційний стан [25].

Оцініть, наскільки вам були б цікаві творчі напрямки роботи центру (арт-терапія, музика, ліплення, виставки)?

(1 - дуже цікаво, 5 - зовсім не цікаво)

106 відповідей

Які творчі активності допомогли б Вам зняти стрес?

106 відповідей

[Копіювати](#)

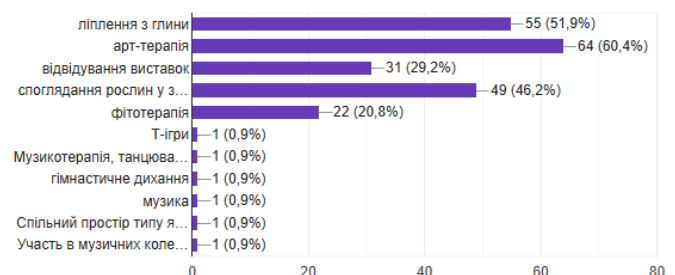

Рисунок 2.20. Визначення пріоритетності серед творчих активностей. Джерело: Опитування щодо будівництва центру психологічної підтримки населення [24].

Блок пропонує ряд творчих приміщень, але починаючи з другого поверху, де розташовані кабінет етнорукоділья, обладнаний в українському стилі, кімната сенсорного розвантаження (snoezzelen room), велика кімната арттерапії з умивальниками.

Третій поверх займають три універсальні хендмейд-зали та великий кабінет для ліплення з глини з умивальниками. Приміщення для рукоділья просторі, добре освітлені та сприяють творчій діяльності. Вони мають місця для робочих столів, полиць із матеріалами й виробами та гарну вентиляцію [25].

На четвертому поверсі розташована оранжерея, що створює відчуття єдності з природою. Відвідувачі можуть як споглядати рослини, так і брати участь у їх висаджуванні. В оранжереї є кімната для працівника, що проводитиме заняття в цьому приміщенні та доглядатиме за ним, а також кімната зберігання інвентарю. З четвертого поверху є вихід на терасу.

Рисунок 2.21 Оранжерея Ангкор-Ват м. Черкаси. Джерело: Ангкор-Ват Черкаси «Дивовижний світ тропіків» [28].

П'ятий поверх займає японський **сад каменів (кересансуй)** - мініатюрна філософська композиція, що символізує гори та воду, призначена для медитації та споглядання. В основі лежать пісок (гравій) як вода, каміння — острови, мох. Такий сад створює усамітнення, гармонію та ефект присутності природи. Тут будь-хто може змінити візерунок на піску чи скласти з каміння абстракцію або вежу. Такий простір поєднає в собі відпочинок і творчість, а водночас буде артоб'єктом. В кінці прогулянки є сенсорна тактильна доріжка. По ній можна ходити босоніж, щоб відчути пісок, камінці, дерев'яні елементи кульки та інші тактильні поверхні. Вздовж японського саду за склом є галерея для медитації із видом на японський сад і панорамою міста.

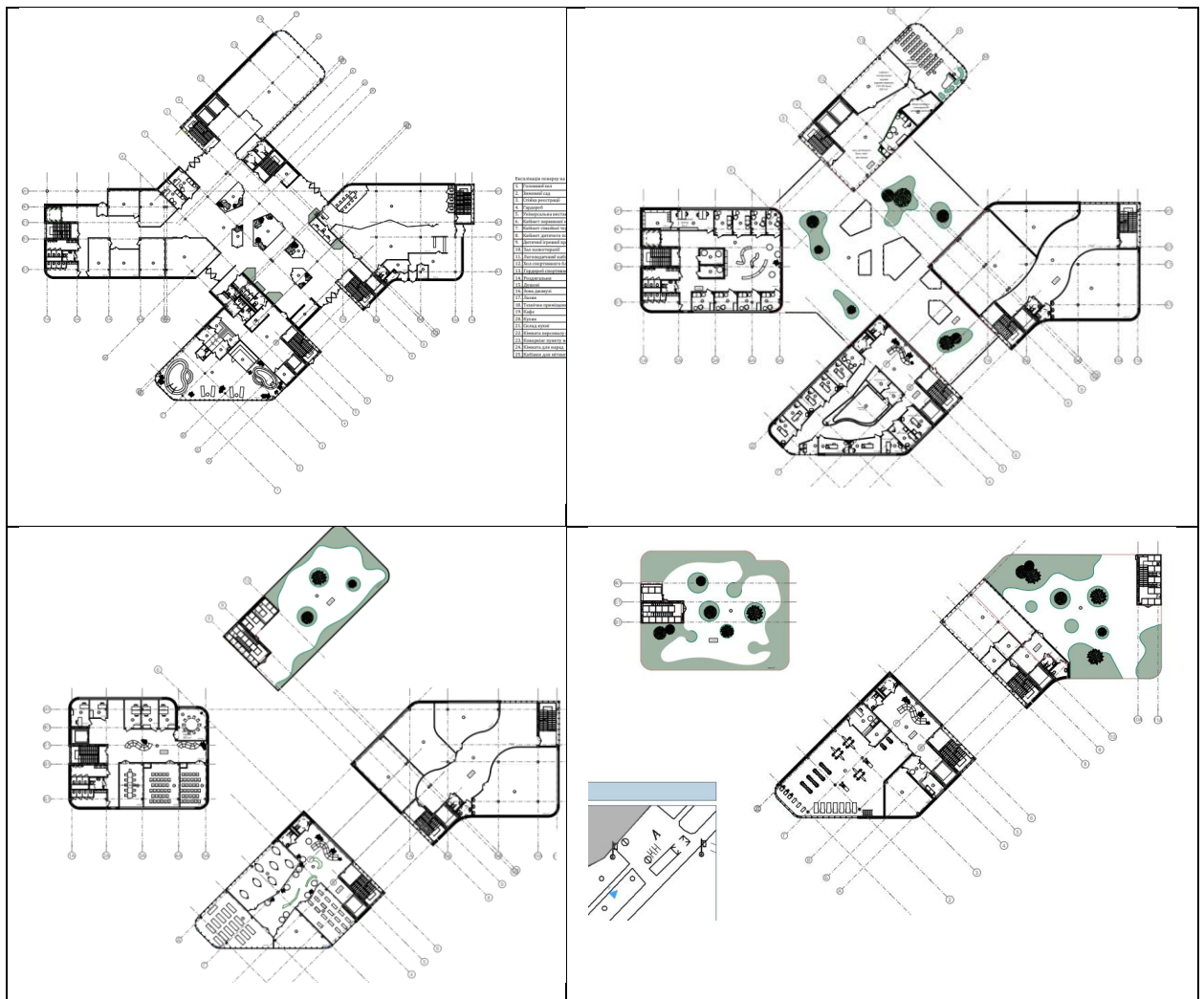
Рисунок 2.22 Приклади японського саду каменів. Джерело: Японський сад [29].

На першому поверсі розміщені дещо інші функціональні приміщення. Тут є невелике кафе з кухнею неповного циклу (доготовочною). З кафе є вихід на літній майданчик. Поруч знаходиться пункт незламності із зоною коворкінгу, кімнатою для нарад і кабінками для мітингів. З пункту незламності є вихід на сходи, котрі з'єднують поверхи, дах і підвал. У підвалі є нижній рівень коворкінгу та інженерний вузол для всієї будівлі.

СПП (споруда подвійного призначення) з ознаками ПРУ (протирадіаційного укриття)

Приміщення укриття розраховане на відвідувачів та персонал будівлі, а також на людей, що знаходять в сквері поруч. Загалом укриття складається з двох протипожежних секцій, де розміщені зона перебування людей (у мирний

час її можна буде використовувати для занять із пінг-понгу й більярду (ці ігри сприяють підвищенню концентрації, зниженню стресу, а також є інструментом соціальної комунікації), можна буде додати відкриті творчі простори для генерації ідей та інші незвичайні приміщення), зона розміщення маломобільних груп населення, зона для дітей до 11 років і догляду за немовлятами, пункт приймання та розігріву їжі. Крім зазначених, в укритті передбачені всі приміщення, що зазначені у ДБН В.2.2-5:2023 Захисні споруди цивільного захисту. Вона має шість виходів: 2 безпосередньо виходять на двір, 3 виходи в будівлю, а також евакуаційний тунель, тож всі люди безперешкодно зможуть як евакуюватися в укриття, так і покинути його.

Блоки між собою пов'язані горизонтально через спільний хол і відкриту рекреаційну зону. Кожен блок має власні вертикальні комунікації. Основними комунікаціями, щоб переміщатися між поверхами, є ліфти. Задля евакуації запроєктовані сходові клітини типу СК 1.

Дах кожного блоку є експлуатованим. На дахах сходових клітин і ліфтів розміщені сонячні панелі та колектори, що підвищують енергоефективність будівлі, допомагаючи виробляти власну енергію.

2.4 Об'ємно-просторове та архітектурно-конструктивне рішення Центру психологічної підтримки та розвитку особистості

Об'ємно-просторове рішення базується на принципі децентралізації, де єдиний архітектурний організм розбитий на систему композиційно взаємопов'язаних блоків. Композиція має моноцентричну структуру з виразним ядром, від якого в усі боки розходяться асиметричні «крила» різної поверховості та конфігурації. Будівля «не тисне» на людину через свою висоту, тому що це людина орієнтована з середньою та малою повістю. Зокрема, поверховість знижується в бік Веслувального каналу, щоб не затуляти вид на водний простір. П'ятиповерховий (найвищий) блок слугує вертикальною домінантою для гармонійного поєднання із висоткою поруч, вписує будівлю в масштаб навколишньої забудови. Така композиція Центру дозволяє уникнути монотонності великого об'єму, створюючи силует, що змінюється залежно від точки споглядання. Заокруглення кутів пом'якшують геометрію будівлі, а використання консольних виносів верхніх поверхів заміняють потребу в навісах, захищаючи від опадів, і створюють гру світлотіні.

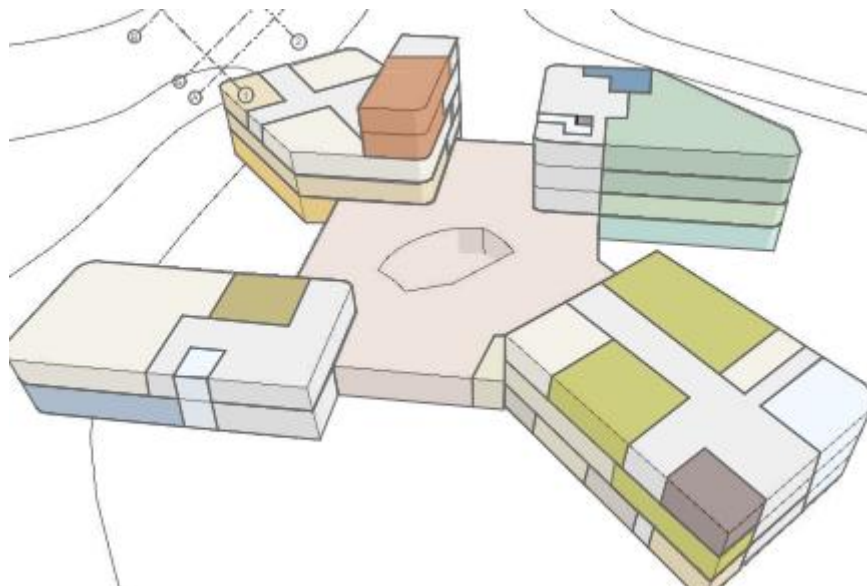

Рисунок 2.24 3-Д модель будівлі

Рисунок 2.25 Візуалізація

Фасади передають філософію безпеки, створення ефекту обгортання, «кокону» для відвідувачів. Плавні хвилеподібні вигини, різні типи та відтінки поверхонь заспокоюють, сприяють гармонії. Основними матеріалами є скло та металеві елементи. Було обрано білий та блакитний кольори для оздоблення. По-перше, вони гармонійно нюансно поєднуються з оточенням: небом, водним простором Веслувального каналу та синьо-білим вентиляльованим фасадом ЖК «Парус», а також секційною типовою навколишньою забудовою сірого кольору. Така колористика є універсальною та нейтральною. По-друге, із психоемоційного погляду ці кольори утілюють спокій, стабільність, безпеку та позитивно впливають на нервову систему.

Конструктивні рішення

Фундамент

Ділянка розташована біля Веслувального каналу на наливних ґрунтах, фундаменти прийняті із залізобетонних паль із перерізом 400 на 400 мм із ростверком і залізобетонною плитою під всю будівлю.

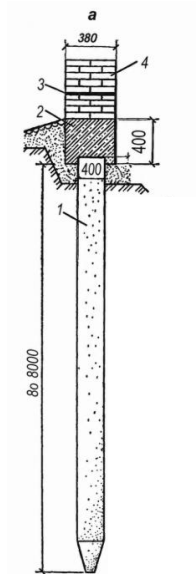

Рисунок 2.26 Фундаментна паля

Комбінована система

Будівля запроектована з повним каркасом: залізобетонні колони (300 на 300 мм), ригелі та плити перекриття. У місцях розташування сходових клітин і ліфтів несучі монолітні залізобетонні стіни, що створюють собою ядро жорсткості для стійкості.

Зовнішні стіни: через пластичність будівлі запроектовано ненесучі стіни, що мають поповерхове опирання на краї монолітних плит перекриття. Для них використано полегшений газоблок товщиною 250 мм, що суттєво зменшує постійне навантаження. Для забезпечення теплотехнічних показників зовнішніх огорожувальних конструкцій передбачається влаштування шару теплоізоляції. Деінде використані скляні навісні панелі.

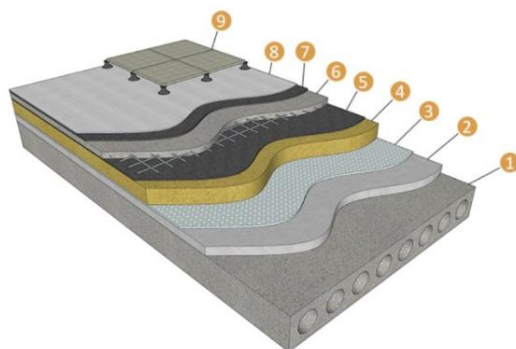
Сходові клітини: марші та майданчики збірні залізобетонні.

Оскільки будівля складається із чотирьох окремих блоків та має зміну поверховості, тож на місці поєднання різних блоків розташовані спарені колони та шви по центру між ними.

Покрівля

Покрівля передбачена як експлуатована і має такий конструктивний склад: монолітна залізобетонна плита перекриття, цементно-піщана стяжка, пароізоляція, утеплювач, гідроізоляція, бетонна (цементно-піщана) армована

стяжка, основна гідроізоляція, геотекстиль і покриття, що експлуатується (газони або плитка).

На схемі: 1 - Плита перекриття; 2 - цементно-піщана стяжка; 3 - пароізоляція; 4 - утеплювач;
5 - гідроізоляція; 6 - армована стяжка; 7 - основна гідроізоляція; 8 - геотекстиль; 9 - плитка
на пластикових опорах

Рисунок 2.27 Схема пирого експлуатованого даху

Водовідведення передбачається з внутрішнім водостоком.

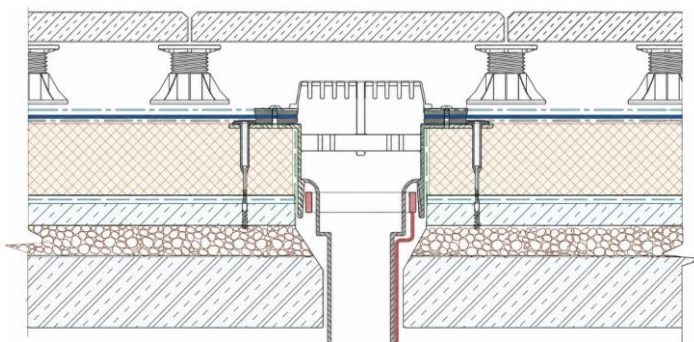
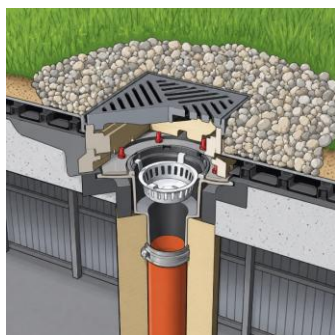

Рисунок 2.28 Водовідведення на експлуатованих дахах

Галокамера є одним із незвичайних приміщень, де для підтримки атмосфери соляної печери потрібно застосовувати спеціальну систему вентиляції.

Рисунок 2.29 Принцип оснащення галокамери

СПП з властивостями ПРУ

Підземна частина будівлі, яка використовується як укриття становить собою монолітну залізобетонну коробку на товстій фундаментній плиті в системі з палями.

Стіни: 400 мм монолітного залізобетону. Через велику площу укриття поділене на дві протипожежні секції, розділені перегородкою з класом вогнестійкості EI60. Укриття має окрему електроштитову.

Плити перекриття в укритті монолітні залізобетонні (плита стелі 500 мм, плита підлоги 800 мм) (рис. 2.21), тож для забезпечення міцності було додано додаткові колони.

3. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ЦЕНТРУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Аналіз існуючого положення

Баланс території ділянки проєктування

(існуюче положення)

№ п/п	Найменування елементів території	Площа, м ²	Питома вага, %	Питомий показник, м ² /чол.	Приміт- ка
1	2	3	4	5	6
1.	Територія, усього:	10908,7	41,6	18,5	
	у тому числі:				
1.1	Площа забудови будівель, усього:	845,0	3,2	1,4	
	у тому числі:				
	- ресторанний комплекс	625,0	2,4	3,3	
	- будівля шиномонтажу	220,0	0,8	27,5	
1.2	Дороги, проїзди та інші асфальтові покриття	8285,7	31,6	14,0	
1.3	Відкриті майданчики для тимчасового зберігання автотранспорту	530	2,0	1,7	
1.4	Спортивні майданчики	-	-	-	відсут.
1.5	Майданчики для відпочинку	-	-	-	відсут.
1.6	Озеленення	1 248,0	4,8	2,1	
2.	Територія установ обслуговування, усього:	15 302,0	58,4	39,0	
	у тому числі:				
	- гаражний кооператив з прилеглою територією	15 302,0	58,4	39,0	
	Разом в межах ділянки	26 210, 7	100,0	44,4	-

Техніко-економічні показники

(існуюче положення)

№ п/п	Найменування показників	Одиниці виміру	Кількість
1	2	3	4
1.	Територія ділянки	га	2,62
2.	Пропускна спроможність	чол.	590
3.	Навантаження на територію	чол./га	225
4.	Площа забудови будівель	м ²	16147,0
5.	Щільність забудови	%	61,6
6.	Ступінь озеленення	%	4,8
7.	Ступінь озеленення	м ² /чол.	2,1
8.	Питома вага дорожніх покриттів	%	31,6
9.	Питома вага дорожніх покриттів	м ² /чол.	14,0
10.	Площа відкритих автостоянок	м ²	530
11.	Місткість автостоянок	маш.-місце	21

Проектна пропозиція

Баланс території ділянки проектування

(проектна пропозиція)

№ п/п	Найменування елементів території	Площа, м ²	Питома вага, %	Питомий показник, м ² /чол.	Примітка
1	2	3	4	5	6
1.	Територія, усього:	17 602,5	67,2	21,4	
	у тому числі:				
1.1	Площа забудови будівель, усього:	2 569,3	9,8	3,1	
	у тому числі:				

1	2	3	4	5	6
	- Центр психологічної підтримки та розвитку особистості	2 569,3	9,8	3,1	
1.2	Дороги, проїзди та інші асфальтові покриття	4469,0	17,0	5,5	
1.3	Відкриті майданчики для тимчасового зберігання автотранспорту	710	2,7	0,9	
1.4	Спортивні майданчики	146,5	0,6	0,2	
1.5	Майданчики для відпочинку та ігор дітей	2717,2	10,4	3,3	
1.6	Озеленення та благоустрій території	7461,5	28,5	9,1	
2.	Територія установ обслуговування, усього:	2093,8	8,0	2,6	
	у тому числі:				
	- громадські вбиральні	120,0	0,4	0,1	
	- приміщення охорони	131,8	0,5	0,2	
	- 6-рівневий паркінг (392 машино-місць)	1640,0	6,3	4,2	
2.1	Господарські майданчики	202,0	0,8	0,2	
3.	Рекреаційна територія	6250,4	23,9	7,6	-
	Разом в межах ділянки:	26 210, 7	100	32,0	

Техніко-економічні показники

(проектна пропозиція)

№ п/п	Найменування показників	Одиниці виміру	Кількість
1	2	3	4
1.	Територія ділянки	га	2,62
2.	Пропускна спроможність	чол.	820
3.	Навантаження на територію	чол. /га	313
4.	Площа забудови будівель	м ²	4661,1

5.	Щільність забудови	%	17,0
6.	Ступінь озеленення	%	28,5
7.	Ступінь озеленення	м ² /чол.	9,1
8.	Питома вага дорожніх покриттів	%	17,0
9.	Питома вага дорожніх покриттів	м ² /чол.	5,5
10.	Площа відкритих автостоянок	м ²	710
11.	Місткість автостоянок	маш.-місце	28

**Об'ємно-планувальні показники
по будівлі Центру психологічної підтримки та розвитку особистості**

1. Поверховість, 5 поверхів
2. Площа забудови будинку, 2 569,3 м²
3. Місткість будівлі, 340 чол.
4. Загальна площа будівлі, 7 816,3 м²
5. Загальна площа будівлі на одиницю місткості, 22,9 м²/чол.
6. Будівельний об'єм будівлі, усього: 24 330,2 м³
у тому числі:
- надземний 22 662,9 м³
7. Будівельний об'єм будівлі на одиницю місткості, 71,6 м³/чол.,
8. Корисна площа, 6 837,8 м²
9. Корисна площа на одиницю місткості, 20,1 м²/чел.
10. Нормована площа будівлі, 3 362,8 м²
11. Нормована площа на одиницю місткості, 9,9 м²/чел.
12. K_1 =нормована площа будів. /загальна площа будівлі - 0,4;
13. K_2 =будівельний об'єм будів. / загальна площа будівлі - 3,1;
14. K_3 =площа зовн. огорож. / загальна площа будівлі - 0,4;
15. K_4 =периметр зовнішніх стін / площа забудови будівлі - 0,2;

4. ОХОРОНА ПРАЦІ

Забезпечення охорони праці на законодавчому рівні.

Завданням охорона праці в Україні є безпека працівників, покращення умов праці, зменшення травматизму, запобігання надзвичайним ситуаціям тощо. Вона керується такими складниками законодавства: **Конституція України** є фундаментом, який закріплює право кожного працівника на належні та безпечні умови праці. Гарантується захист життя кожного працівника. Роботодавець не може організовувати роботи з необґрунтованим ризиком для життя та здоров'я [30]. **Кодекс законів про працю** визначає загальні засади трудових відносин. Він регламентує тривалість робочого часу, встановлює обов'язкові перерви та вихідні, що є необхідним для запобігання втоми та травматизму. Кодекс зобов'язує роботодавця створювати безпечні умови праці [31]. **Закон України «Про охорону праці»** детально описує механізми реалізації конституційного права на безпеку. Цей закон визначає життя та здоров'я працівників, безпечні та здорові умови праці, гігієну праці та виробничу середу як єдину систему охорони праці в Україні. Він вимагає створення служби охорони праці, проведення регулярних інструктажів, навчання персоналу [32]. **Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»** тимчасово корегує умови праці, дозволяючи допускати певні обмеження трудових прав, змінювати умови праці, збільшувати тривалість робочого тижня та змінювати порядок надання відпусток. Однак цей закон наголошує, що навіть під час війни роботодавець не звільняється від обов'язку забезпечити максимально можливу безпеку працівників та врахувати нові ризики, пов'язані з війною. Охорона праці, інструктажі, медичні обмеження тощо залишаються обов'язковими [33]. **Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»** забезпечує право громадян на медичну допомогу. Він передбачає єдині санітарно-гігієнічні вимоги, забезпечення санітарії. Зокрема обов'язковими є медичні огляди, що підтверджують здатність людини перебувати в колективі

[34]. **Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування»** регулює питання відшкодування шкоди. У разі нещасних випадків цей закон гарантує виплату допомоги у зв’язку з тимчасовою непрацездатністю, страхові виплати в разі інвалідності та допомогу сім’ї у разі загибелі працівника [35]. **Закон України «Про систему громадського здоров’я»** фокусується на запобіганні негативному впливу факторів середовища, щоб професійна діяльність не призвела до розвитку хронічних захворювань у майбутньому. У законі прямо згадуються чинники середовища життєдіяльності, умови праці, професійні хвороби та охорона праці як напрямок епідеміологічного нагляду [36]. **Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки»** посилює контроль за дотриманням норм на об’єктах і регламентує порядок перевірок робочого місця, щоб мінімізувати ризики аварій і пожеж [37]. **Закон України “Про охорону навколишнього середовища”** зобов’язує роботодавців дотримуватися екологічної безпеки, запобігати негативному впливу господарської діяльності на довкілля та здоров’я людей [38]. **Правила пожежної безпеки в Україні** – це нормативний акт, що визначає конкретні вимоги, що є важливими для запобігання пожежам, а саме: порядок зберігання горючих матеріалів, наявність і обладнання евакуаційних шляхів, наявність вогнегасників, облаштування шляхів евакуації та заборону використання несправного електрообладнання [39].

Отже, відповідно до законодавства, реалізація охорони праці та безпеки життєдіяльності в Центрі психологічної підтримки та розвитку особистості передбачає встановлення чітких вимог, спрямованих на створення безпечного робочого середовища, де пріоритетом є усунення ризиків травматизму та захворювань.

Аналіз умов праці та виявлення потенційних небезпек під час експлуатації Центру психологічної підтримки та розвитку особистості

Аналіз проводиться щодо експлуатації самого Центру психологічної підтримки та розвитку особистості. Особливістю функціонування такого об'єкта є те, що кожен блок цього центру має свій напрямок, а також тут присутні багато різнопланових специфічних приміщень (наприклад, індивідуальні та групові кабінети, спортзал, зона джакузі, лазня кафе, укриття, зимові сади, оранжереї, виставкові зали тощо).

Центр психологічної особистості є багатофункціональним громадським об'єктом, у якому одночасно можуть перебувати працівники, відвідувачі різного віку, особи у стані різного емоційного напруження, учасники групових занять, працівники та відвідувачі кафе, технічні працівники та адміністрація.

Основними технологічними процесами в Центрі є проведення індивідуальних психологічних консультацій, групових занять і тренінгів, фізкультурно-ознайомчих занять, водних процедур, обслуговування відвідувачів у кафе, догляд за зеленими насадженнями, санітарне прибирання, технічне обслуговування інженерних систем, а також організація перебування людей в укритті у разі повітряної тривоги чи іншої небезпеки.

Умови праці формуються під впливом архітектурно-планувальних рішень, режиму роботи приміщень, відвідувачів, ефективності систем вентиляції, опалення, кондиціонування, освітлення, водопостачання, каналізації та протипожежного захисту центру. Основна увага в цьому випадку повинна звертатися на вентиляцію та мікроклімат, також варто врахувати пожежну безпеку та імовірність ракетної небезпеки. Зокрема потрібно враховувати, що центр має приміщення з різною вологістю, температурним режимом і щільністю перебування людей.

Виробничі шкідливі фактори, що можуть виникати під час експлуатації Центру психологічної підтримки та розвитку особистості, поділяються на чотири основні групи:

1. Фізичні:

- несприятливий мікроклімат,
- недостатня вентиляція,
- недостатнє освітлення,
- небезпека пошкодження електричним струмом (електроенергія та статична електрика),
- травмування під час використання спортивного аналізу,
- газові, повітряні, жарові потоки на кухні кафе;
- нагріті або охолоджені поверхні устаткування;
- загазованість;
- вибухи;
- пожежі;
- відхилення тиску, температури, вологості, швидкості повітряних потоків;
- шум;
- вібрація;
- недостатність природного та штучного освітлення;
- підвищена яскравість, знижена контрастність, блискучість [40].

У кабінетах індивідуальної терапії та адміністративних кабінетах фізичні фактори переважно пов'язані з тривалим перебуванням працівників у сидячому положенні, використанням комп'ютерної техніки, штучного освітлення, систем кондиціонування та вентиляції. Причиною їх появи може бути недостатній повітрообмін, перегрів або переохолодження приміщень, неправильне розміщення робочого місця, недостатність освітлення. У групових кабінетах зростає загроза через перебування великої кількості людей одночасно. У таких приміщеннях швидше підвищується температура повітря, знижується якість повітря, виникає задуха через високу щільність людей, недостатню продуктивність вентиляції. У спортивному блоці фактори пов'язані з підвищеним тепловиділенням під час фізичної активності, шумом, ризиком травмування. У зоні джакузі є підвищена вологість повітря, підвищена температура, утворення конденсату, мокра та слизька підлога,

небезпека падіння, пошкодження електричним струмом у вологому середовищі. Причинами їх появи є випаровування води, робота водонагрівального та насосного обладнання, погана вентиляція. У кафе фізичні фактори забезпечуються за рахунок роботи теплового, холодильного, електричного та кухонного обладнання. Працівники можуть зазнавати вплив підвищеної температури, шуму, падіння на мокрій підлозі, пошкодження електричним шумом. В укритті - обмежений об'єм повітря, скупчення людей, недостатня вентиляція, підвищена вологість, шум, психологічне напруження, ускладнена евакуація. Причиною є призначення укриття для тимчасового перебування людей у надзвичайній ситуації. У зимових садах фізичні фактори пов'язані з підвищеною вологістю, можливим утворенням конденсату на скляних поверхнях, слизькою підлогою тощо.

2. Хімічні:

За характером дії на організм людини:

- подразливі.

За шляхом проникнення в організм:

- через дихальні шляхи,
- через систему травлення,
- через шкірний покрив [40].

Хімічні фактори можуть виникати під час приготування, дезінфекції, обслуговування джакузі, роботи кафе, використання оздоровчих матеріалів, ароматизаторів, засобів догляду за рослинами та побутовій хімії. У зоні джакузі джерелами хімічних факторів можуть бути засоби знезараження води, реагенти для коригування її якості, випаровування з поверхні води та аерозолі. Причиною їх появи є необхідність підтримання санітарного стану водного середовища. У разі неправильного дозування засобів або недостатньої вентиляції можливе подразнення слизових оболонок, шкіри чи органів дихання. У кафе хімічні фактори пов'язані з мийними та дезінфекційними засобами, а також випарами під час приготування їжі. Причиною їх появи є санітарна обробка поверхонь, посуду, обладнання та технологічні процеси. В

оранжереях можливе використання добрив, засобів для рослин і ґрунту. Також скрізь варто звертати увагу на використання оздоблювальних матеріалів і меблів. За недостатньої вентиляції також можливе накопичення летких речовин.

3. Біологічні:

- Мікроорганізми;
- Макроорганізми [40].

Вони з'являються, тому що люди спілкуються і відповідно є повітряно-крапельний шлях передачі інфекції. У спортивному блоці небезпекою є контакт шкіри з поверхнями, підвищене потовиділення, вологість і недостатня санітарна обробка обладнання. У зоні джакузі можливий розвиток мікроорганізмів у воді, на вологих поверхнях, у фільтрах, трубопроводах і вентканалів. Причиною є тепле водне середовище, підвищена вологість, недостатня фільтрація, порушення режиму знезараження та нерегулярне технічне обслуговування. У кафе біологічні фактори можуть виникати через порушення правил зберігання та обробку харчових продуктів, забруднення робочих поверхонь, посуду та інвентарю.

4. Психофізіологічні:

Фізичні навантаження:

- статичні,
- динамічні,
- гіподинамічні.

Нервово-психічні перевантаження:

- розумове,
- аналізаторів,
- монотонність праці,
- емоційне [40].

Ці чинники особливо важливі для центру психологічної підтримки, адже працівники постійно взаємодіють із людьми, що можуть перебувати в стані стресу або тривоги. Для психологів і консультантів через специфіку роботи

характерним є емоційне навантаження. Для адміністраторів характерна постійна робота з людьми, телефонними дзвінками записами, тобто емоційне навантаження. Для працівників кафе характерна фізична втома, тривала робота стоячи, монотонні операції, необхідність швидкого обслуговування клієнтів. Працівникам спортивного залу важливо постійно концентруватися на безпеці відвідувачів.

Згідно з Наказом від 08.04.2014 № 248 умови праці тут відповідають I класу — оптимальні умови або II класу – допустимі умови [41].

Дослідження ризику реалізації потенційних небезпек на об'єкті проєктування

Для об'єктивного аналізу середовища Центру психологічної підтримки та розвитку особистості застосовано матричний метод, який базується на зіставленні категорії серйозності наслідків (від I до IV) та рівня ймовірності виникнення небезпечної події (від A до E). На основі попередньо проведеного аналізу умов праці, для дослідження обрано такі специфічні робочі зони: зона джакузі та лазні, експлуатований дах, галокамера (соляна кімната), лекційні кабінети з мобільними звукоізоляційними перегородками, спортивний зал із гамаками для флай-йоги, тренажерний зал, японський сад каменів у приміщенні, підземний коворкінг і кімната укриття.

1. Зона джакузі та лазні

Можливі опіки від гарячої води чи пари, падіння на слизькій підлозі, зниження самопочуття через високу температуру та вологість, ризик ураження електричним струмом. Наслідки цього можна класифікувати як критичні (категорія II), оскільки зрив важкої конструкції здатен спричинити серйозну травму. Ймовірність виникнення такої ситуації можна оцінити як можливу (рівень B). Небезпечні фактори можуть виникати неодноразово.

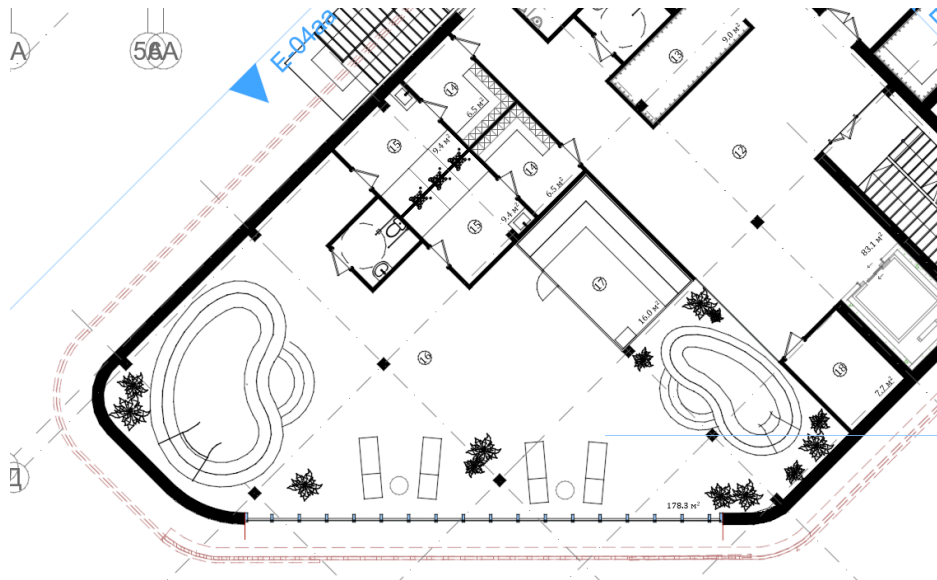

Рисунок 4.1 Приміщення із джакузі та лазнею

Відповідно *індекс ризику – 2B – неприпустимий (надмірний) ризик*. Для його зменшення проєктне рішення має передбачати неслизьке покриття, ефектне водовідведення, вентиляцію, контроль температури, захисне електрообладнання та регулярну дезінфекцію.

2. Експлуатований дах

Основною небезпекою є падіння з висоти. Серйозність цієї небезпеки можна класифікувати як катастрофічну (категорія I). Ймовірність події в реаліях воєнного стану є вірогідною (рівень B), адже доступ є регулярним.

Згідно з цим, *індекс ризику – 1B – неприпустимий (надмірний) ризик*. Зниження цього показника досягається шляхом встановлення надійної огорожі, протиковзного покриття та обмеження доступу під час несприятливих погодних умов.

3. Галокамера (соляна кімната)

Можливі подразнення дихальних шляхів, важкі реакції, зниження стану людей із хронічними захворюваннями, дискомфорт через мікроклімат. Серйозність наслідків можна оцінити як найвище (категорія III), оскільки загалом наслідки короточасні та нескладні й потребують контролю. Ймовірність такої події є випадковою (рівень C), тобто за нормальної експлуатації небезпека залишається нечасто.

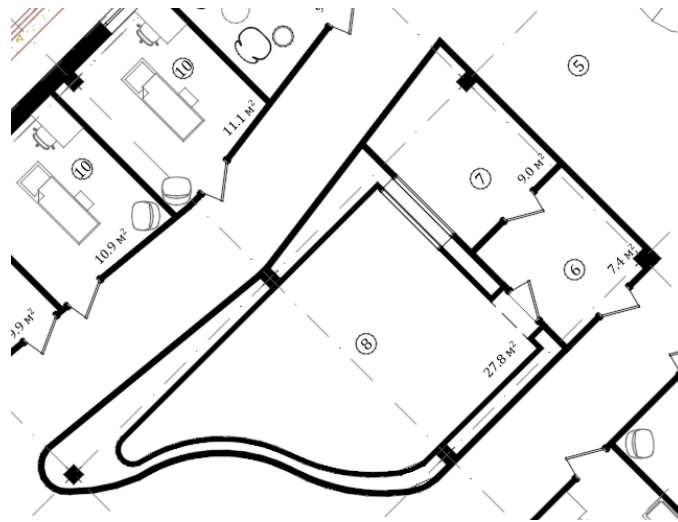

Рисунок 4.2 Галокамера та допоміжні приміщення

Тому *індекс ризику – 3С – небажаний (гранично допустимий) ризик*. Мінімізація небезпеки вимагає контролю мікроклімату, вентиляції, регулярного прибирання та інформування відвідувачів про протипоказання.

4. Лекційні кабінети з мобільними звукоізоляційними перегородками

Небезпеки пов'язані з переміщенням перегородок: защемлення пальців, удари тощо. Серйозність ймовірного нещасного випадку можна визначити як граничну (категорія III). Оскільки небезпека спостерігається переважно під час переміщення перегородок, рівень ймовірності оцінюється як випадковий (рівень С).

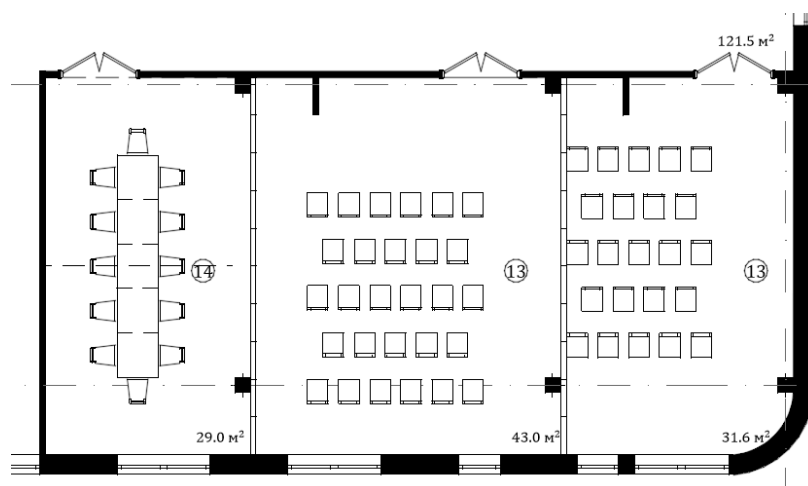

Рисунок 4.3 Лекційні кабінети з модульними перегородками

Індекс ризику – 3С – небажаний (гранично допустимий) ризик. Для створення цілком безпечних умов необхідно забезпечити надійну фіксацію перегородок і переміщення їх лише персоналом.

5. Спортивний зал із гамаками для флай-йоги

Існує ризик падіння з гамака, обриву чи неправильного кріплення підвісної системи, травми ший, спини, кінцівок. Наслідки цього можна класифікувати як критичні (категорія II), оскільки порушення здатне спричинити серйозну травму. Ймовірність виникнення такої ситуації можна оцінити як можливу (рівень В). Через активні рухи та підвищене фізичне навантаження небезпека може виникати кілька разів протягом експлуатації.

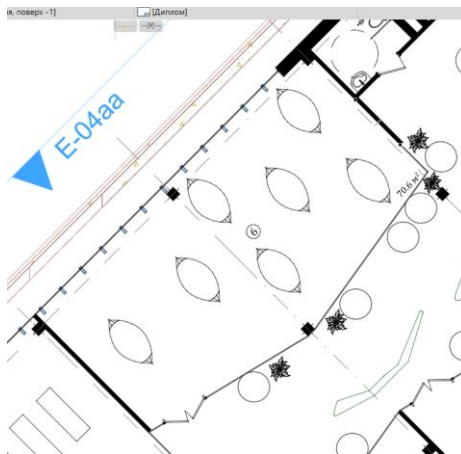

Рисунок 4.4 Спортивна зала з гамаками для флай-йоги

Відповідно *індекс ризику – 2В – неприпустимий (надмірний) ризик.* Для його зменшення обладнання та кріплення має бути сертифікованим, а покриття підлоги м'яким.

6. Тренажерний зал

Можливі травми через неправильне використання тренажерів, падіння обтяжень, защемлення, перевантаження серцево-судинної системи, падіння. Серйозність цієї небезпеки можна класифікувати як критичну (категорія II). Нестача повітря або порушення температурного режиму можуть привести до короточасного погіршення самопочуття, або до незначних травм. Ймовірність події є вірогідною (рівень В), оскільки ризик є типовим для приміщень із обладнанням для фізичних навантажень.

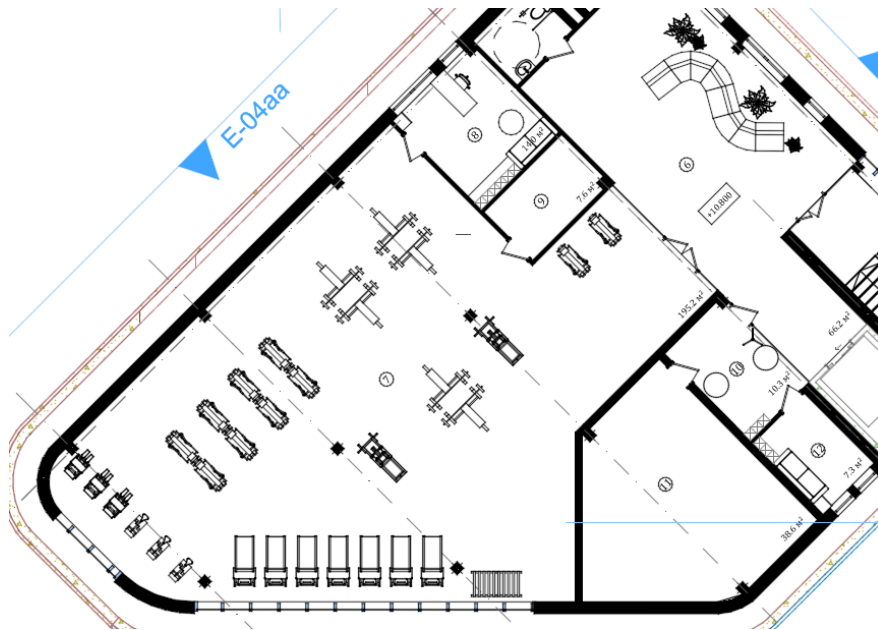

Рисунок 4.5 Тренажерний зал

Згідно з цим, *індекс ризику – 2В – неприпустимий (надмірний) ризик*. Зниження цього показника досягається забезпеченням достатніх проходів, наявністю неслизького покриття, справністю обладнання.

7. Японський сад каменів у приміщенні

Основні небезпеки це спотикання через слизьке чи нерівномірне укриття, падіння, травмування об камені, а також пил із декоративних матеріалів. Серйозність наслідків можна оцінити як граничну (категорія III), оскільки зазвичай наслідки незначні. Ймовірність такої події є випадковою (рівень C), тобто не постійною, але теоретично можливою.

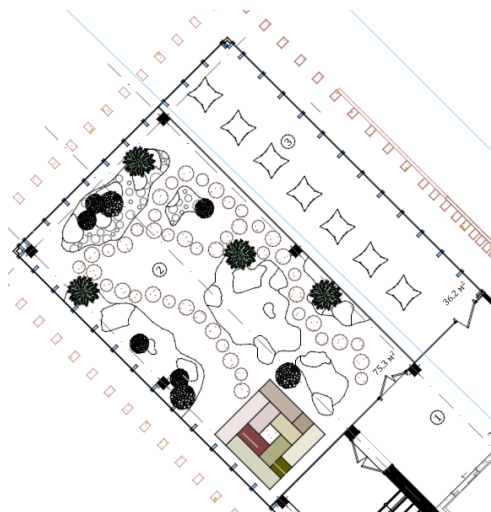

Рисунок 4.6 Японський сад каменів

Тому *індекс ризику – 3С – небажаний (гранично допустимий) ризик*. Мінімізація небезпеки вимагає відокремлення декоративної зони від шляхів руху та закріпленням регулярних каменів.

8. Підземний коворкінг

Небезпека пов'язана з обмеженими шляхами евакуації, можливим задимлення при пожежі, недостатнім рівнем вентиляції, психологічним дискомфортом, скупченням людей. Серйозність ймовірного нещасного випадку можна визначити як критичну (категорія II). Оскільки люди можуть кілька разів за тиждень спускатися туди, зважаючи на те, що Центр знаходиться в м. Харків, рівень ймовірності оцінюється як можливий (рівень В).

Індекс ризику – 2В – неприпустимий (надмірний) ризик. Для створення безпечних умов необхідне забезпечити ефективну вентиляцію, контроль вуглекислого газу, аварійне освітлення, вільні шляхи евакуації, пожежну сигналізацію та безпечне електроживлення.

Узагальнені результати дослідження ризиків за обраними робочими зонами наведено у Таблиці 4.1.

Таблиця 4.1. Матриця оцінювання ризиків на об'єкті проєктування.

Визначення категорії серйозності небезпеки	Визначення рівня ймовірності небезпеки	Індекс ризику небезпеки
Опіки гарячою водою та слизькі поверхні (зони джакузі та лазні)		
II - Критична (серйозна травма, суттєве пошкодження)	(В) – Вірогідна (може трапитися декілька разів за життєвий цикл)	2В – Неприпустимий (надмірний) рівень ризику
Можливість падіння з висоти (експлуатований дах)		
I - Катастрофічна	(В) – Вірогідна (може трапитися декілька разів за життєвий цикл)	1В – Неприпустимий (надмірний) рівень ризику
Подразнення дихальних шляхів (галокамера (соляна кімната))		
III – Гранична (незначна травма, короткочасне)	(С) - Випадкова (іноді може відбутися за життєвий цикл)	3С – Небажаний (гранично допустимий рівень ризику)

захворювання)		
Удари перегородками (лекційні кабінети з мобільними звукоізоляційними перегородками)		
III – Гранична (незначна травма, короткочасне захворювання)	(C) - Випадкова (іноді може відбутися за життєвий цикл)	3C – Небажаний (гранично допустимий рівень ризику)
Ризик падіння з гамака (спортивний зал із гамаками для флай-йоги)		
II - Критична (серйозна травма, суттєве пошкодження)	(B) – Вірогідна (може трапитися декілька разів за життєвий цикл)	2B – Неприпустимий (надмірний) рівень ризику
Ризик падіння з гамака (спортивний зал із гамаками для флай-йоги)		
II - Критична (серйозна травма, суттєве пошкодження)	(B) – Вірогідна (може трапитися декілька разів за життєвий цикл)	2B – Неприпустимий (надмірний) рівень ризику
Спотикання, травмування об камінь (японський сад каменів у приміщення)		
III – Гранична (незначна травма, короткочасне захворювання)	(C) - Випадкова (іноді може відбутися за життєвий цикл)	3C – Небажаний (гранично допустимий рівень ризику)
Перебування великої кількості людей без природнього освітлення та повітря під землею (підземний коворкінг)		
II - Критична (серйозна травма, суттєве пошкодження)	(B) – Вірогідна (може трапитися декілька разів за життєвий цикл)	2B – Неприпустимий (надмірний) рівень ризику

Підсумовуючи результати проведеного оцінювання, можна підтвердити, що індекси більшості потенційних небезпек (2B, 1B) належать до критерію «Неприпустимий (надмірний) ризик». Це свідчить про те, що поточний стан середовища вимагає обов'язкового втручання проєктувальника. Повністю усунути вплив об'єктивних фізичних факторів неможливо, але шляхом впровадження необхідних архітектурно-планувальних інструментів їх можна зменшити (до стану «Припустимий з перевіркою» або «Припустимий без перевірки»).

Розробка організаційно-технічних, архітектурно-планувальних заходів, спрямованих на покращення умов праці на об'єкті проєктування

За результатами досліджень матриці ризиків було встановлено, що ключові небезпеки на об'єкті знаходяться у зоні Неприпустимого (надмірного) ризику. У цьому випадку необхідним є вжиття конкретних технічних заходів: технологічних, архітектурно-планувальних тощо.

Технічні заходи

Технологічні та архітектурно-планувальні заходи щодо громадського простору повинні бути спрямовані на покращення умов праці, зниження рівня травматизму, зменшення реалізації конкретної небезпеки в Центрі психологічної підтримки та розвитку особистості.

Заходи з нормалізації мікроклімату повітря робочої зони:

Температура повітря має бути у межах 18-22 °С для кабінетів, 16-18 °С для спортивних залів і 22-24 °С у водних зонах. Оптимальна вологість 40-60%, але в оранжереях допустимо до 70%. Потрібно застосовувати якісні системи вентиляції та кондиціонування. Зокрема для групових приміщень і спортивних залів необхідна механічна припливно-витяжна вентиляція та кондиціонери або спліт-системи у кабінетах для індивідуальної роботи. У вологих приміщеннях потрібні системи осушення повітря. Необхідним є рівномірний розподіл тепла за допомогою радіаторів, а особливо можливість регулювання температури в різних приміщеннях залежно від їх функції. Організаційними заходами будуть регулярний контроль параметрів мікроклімату за допомогою приладів, регулярне провітрювання приміщень та розробка графіка експлуатації вентиляційних систем для уникнення перевантаження та забезпечення стабільності мікроклімату [42].

Для зони джакузі, лазні, галокамери, спортивних зон і укриття потрібно забезпечити регулярну дезінфекцію, провітрювання, контроль якості води, прибирання пилу та сольових відкладень, а також розділення чистих і забруднених, вологих і сухих зон.

Зниження рівнів шуму, вібрації, інфра- та ультразвуку:

Якщо людина регулярно зазнає впливу шуму, то це буде негативно позначуватися на її здоров'ї та зниженні працездатності. Важливо передбачити звукоізоляцію галасних приміщень і оздоблення їх звукопоглинальними матеріалами [43]. Для pomp джакузі, вентиляційних установок, тренажерного обладнання потрібно передбачити віброгасні опори, гумові прокладки, амортизаційні основи та відокремлені обладнання від несучих і огорожувальних конструкцій.

Встановлення відповідності рівнів освітленості на робочому місці вимогам чинних нормативних документів та розробці відповідних заходів:

У всіх робочих зонах необхідно передбачити достатню кількість природного освітлення, а також передбачити рівномірне LED-освітлення, локальне освітлення робочих місць, аварійне та евакуаційне освітлення, а також уникати засліплення й різких контрастів світла.

Забезпечення електробезпеки:

У всіх приміщеннях необхідно використовувати заземлення, автоматичні вимикачі, пристрої захисного відключення, приховане прокладання кабелів, вологозахищене електрообладнання в зоні джакузі та лазні, а також регулярну перевірку електромереж, особливо у вологих приміщеннях, і заборону використання пошкоджених подовжувачів. Потрібно не допускати завантаження розеток.

Захист від електромагнітних випромінювань:

Необхідно раціонально розміщувати комп'ютерну техніку, Wi-Fi обладнання та електроштити. Не допускати розміщення постійних робочих місць біля електроштитового, серверного та іншого потужного обладнання.

Пожежна та цивільна безпека:

Архітектурно-планувальними рішеннями необхідно забезпечити достатню ширину коридорів і проходів відповідно до ДБН, зберігати вільний доступ до виходів. Повинна бути зрозуміла навігація, світлові покажчики евакуації, системи сигналізації.

Враховуючи інклюзивність, потрібно передбачити можливість безпечного переміщення маломобільних категорій населення.

У приміщеннях кафе, необхідно передбачити витяжну вентиляцію, регулярне очищення жирових фільтрів, безпечне розміщення нагрівального обладнання, вогнегасники для гасіння загоряння електрообладнання та горючих рідин, а також інструкції для персоналу.

Через можливі небезпеки пов'язані з війною має бути порядок дій персоналу та відвідувачів у разі повітряної тривоги, пожежі, аварії інженерних мереж, відключення електроенергії, задимлення або необхідності термінової евакуації.

У підземних приміщеннях необхідно забезпечити посилення вентиляції, аварійне електроживлення, додаткове автономне освітлення, засоби зв'язку, вільні проходи, контроль допустимої кількості людей і зручну евакуацію.

Кімната укриття має бути забезпечена місцями для сидіння, аварійним освітленням, вентиляцією, аптечкою, запасом питної води, засобами зв'язку, інформаційними табличками та вільними проходами.

Організаційні заходи з охорони праці

До організаційних заходів з охорони праці належать, наприклад, наступні:

- організація навчання з охорони праці працівників;
- забезпечення працівників інструкціями з охорони праці;
- застосування знаків та кольорів безпеки;
- встановлення кваліфікаційних вимог до персоналу;
- розробка раціонального режиму праці та відпочинку працівників;
- ергономічні вимоги до організації робочого місця і т.п.

З метою дотримання безпеки експлуатації Центру психологічної підтримки та розвитку особистості необхідно проводити регулярні інструктажі персоналу, призначені для безпечної експлуатації різних зон, вести журнал огляду обладнання, регулярно перевіряти справність систем вентиляції, освітлення, пожежної сигналізації, електрозахисту. Працівники

центру повинні проходити інструктажі з пожежної безпеки, цивільного захисту, евакуації, користування вогнегасниками, надання першої допомоги та супроводу відвідувачів до укриття.

Висновки

Охорона праці в Україні ґрунтується на великій законодавчій базі, котрої обов'язково потрібно дотримуватися під час експлуатації об'єкта. Навіть у воєнний час роботодавець зобов'язаний забезпечувати працівникам і відвідувачам максимально можливий рівень захисту.

Багатофункціональний об'єкт – Центр психологічної підтримки та розвитку особистості створює комплексний набір ризиків: фізичних, хімічних, біологічних, психофізіологічних. За результатами Матриці оцінювання ризиків можна підтвердити, що індекси більшості потенційних небезпек (належать до критерію «Неприпустимий (надмірний) ризик»). Це свідчить про те, що поточний стан середовища вимагає обов'язкового втручання проєктувальника. Для зниження небезпеки згідно з нормативними документами потрібні технічні рішення (зокрема варто звернути увагу на мікроклімат і вентилявання приміщень) і організаційні заходи (інструктажі, контроль доступу, санітарна обробка).

Отже, реалізація охорони праці в Центрі психологічної підтримки має бути системною – поєднувати законодавчі вимоги, архітектурно-планувальні рішення, технологічні заходи та постійний контроль умов праці. Пріоритетом є мінімізація ризиків травматизму, професійних захворювань, зниження працездатності та забезпечення психологічного комфорту відвідувачів і персоналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» [Електронний ресурс]. – Чинний від 2019-10-01; зі Зміною № 1, чинною від 2026-01-01. – Електрон. текст. дані. – Київ : Мінрегіон України, 2019. – (Державні будівельні норми України). – URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3874277768581612585
2. ДБН В.2.2-9:2018 «Громадські будинки та споруди. Основні положення» [Електронний ресурс]. – Чинний від 2019-06-01; зі Зміною № 1. – Електрон. текст. дані. – Київ : Мінрегіон України, 2019. – (Державні будівельні норми України). – URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/2849442215023871581?doc_type=2
3. ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» [Електронний ресурс]. – Чинний від 2019-04-01; із змінами. – Електрон. текст. дані. – Київ : Мінрегіон України, 2018. – (Державні будівельні норми України). – URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3875031219359974668
4. ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів» [Електронний ресурс]. – Чинний від 2018-09-01; із змінами. – Електрон. текст. дані. – Київ: Мінрегіон України, 2018. – (Державні будівельні норми України). – URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3884037903990392820?doc_type=2
5. НК 018-2023 «Національний класифікатор будівель і споруд» [Електронний ресурс]. – Чинний від 2023. – Електрон. текст. дані. – Київ: Держстандарт України, 2023. – (Державні будівельні норми України). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3573930-23#Text>
6. ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва» [Електронний ресурс]. – Чинний від 2017-06-01; із змінами. – Електрон. текст. дані. – Київ: Мінрегіон України, 2016. – (Державні будівельні норми України). – URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3883979565969704701

7. ДБН В.2.3-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту» [Електронний ресурс]. – Чинний від 2023–11–01. – Електрон. текст. дані. – Київ: Мінрегіон України, 2023. – (Державні будівельні норми України). – URL: https://e-construction.gov.ua/files_token/e49cbc78dd17a3d4f3af5f1819baab7b

8. ДБН В.2.2-13-2003 «Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди» [Електронний ресурс]. – Чинний від 2004-03-01; зі Зміною № 1. – Електрон. текст. дані. – Київ : Держбуд України, 2003. – (Державні будівельні норми України). – URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3894172576804505173

9. ДБН В.2.2-25:2009 «Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства)» [Електронний ресурс]. – Чинний від 2009–12–30; із змінами. – Електрон. текст. дані. – Київ: Мінрегіон України, 2009. – (Державні будівельні норми України). – URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3875041237748680026?doc_type=2

10. ДБН В.1.2-2:2006 «Навантаження і впливи. Норми проектування» [Електронний ресурс]. – Чинний від 2006–07–03; із змінами. – Електрон. текст. дані. – Київ: Мінрегіон України, 2006. – (Державні будівельні норми України). – URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3875993677809583397

11. ДБН В.1.2-14:2018 «Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель і споруд» [Електронний ресурс]. – Чинний від 2018–08–02; із змінами. – Електрон. текст. дані. – Київ: Мінрегіон України, 2018. – (Державні будівельні норми України). – URL: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3881829961782265496?doc_type=2

12. Шишкін Е. А., Гайко Ю. І. Інноваційні планувальні та проектні рішення сучасних будівель і споруд. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/61733/> (дата звернення: 07.05.2026)

13. Шкляр С. П., Вороновський І. В. Особливості функціонально-планувальної організації сучасних центрів соціально-психологічної реабілітації. Просторовий розвиток. 2024. Вип. 8. С. 219–231. URL: <https://library.knuba.edu.ua/books/zbirniki/29/2024/SD2408.pdf> (дата звернення: 05.05.2026)

14. Дудка О. М. Архітектурне формування культурних просторів як засіб адаптації та відновлення середовища міста. Комунальне господарство міст. 2024. Т. 6, № 187. С. 97–103. DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2024-6-187-97-103> (дата звернення: 12.05.2026)

15. Вотінов М. А., Смірнова О. В., Чубарова Д. С. Методичні основи впровадження поняття «Гуманізація міського середовища з архітектурно-містобудівною інфраструктурою». Комунальне господарство міст. 2022. Т. 3, вип. 170. С. 77–82. DOI: <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2022-3-170-77-82>. URL: <https://khgts.kname.edu.ua/index.php/khgts/uk/article/view/5956> (дата звернення: 07.05.2026)

16. Отрош В. Ю. Формування структури центру психологічної підтримки на основі аналізу соцзапиту громади як елементу гуманізації міського середовища. Матеріали XIX Всеукраїнської науково-технічної конференції здобувачів вищої освіти «Сталий розвиток міст: поствоєнний період». Ч. 1. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2026. С. 12–14. URL: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2026/Tezi%20konferencij/C.1%20Arhitekturamistobuduvanna%20ta%20dizajn._compressed.pdf

17. Psychopedagogical Medical Center / Comas-Pont arquitectos [Electronic resource]. URL: <https://www.archdaily.com/870911/psychopedagogical-medical-center-comas-pont-arquitectos> (date of access: 05.05.2026).

18. Psychiatric Centre Bolzano [Electronic resource]. – Title from screen. – Archello. – URL: <https://archello.com/es/project/psychopedagogical-medical-center> (date of access: 05.05.2026).

19. Architektura z myślą o zdrowiu psychicznym Krakowianek i Krakowian! [Електронний ресурс]. – Назва з екрана. – Architektura i Biznes. – URL: <https://www.architekturaibiznes.pl/przestrzen-z-mysla-o-zdrowiu,38316.html> (дата звернення: 05.05.2026). – Мова оригіналу: польська.

20. Psychiatric Centre Bolzano [Electronic resource]. URL: <https://archello.com/project/psychiatric-centre-bolzano> (date of access: 05.05.2026).

21. Google Maps [Електронний ресурс]. – Назва з екрана. – URL: https://www.google.com/maps/@50.0220467,36.3171916,754m/data=!3m1!1e3?entry=ttu&g_ep=EgoyMDI2MDYwMS4wIKXMDSOASAFQAw%3D%3D (дата звернення: 01.04.2026).

22. Харків з висоти. ЖК «Птичка» (519-й мікрорайон). ЖК «Парус» (522-й мікрорайон). Травень 2021 [Електронний ресурс]. – Назва з екрана. – YouTube. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rxoONiFXuL0&t=316s> (дата звернення: 01.04.2026).

23. Каплиця Кампі [Електронний ресурс]. – Назва з екрана. – URL: <https://surl.lt/hdae qx> (дата звернення: 07.05.2026).

24. Опитування щодо будівництва центру психологічної підтримки населення [Електронний ресурс]. – Назва з екрана. – URL: <https://surl.li/ngdrza> (дата звернення: 05.05.2026).

25. Пархомчук М. Ю. Вітчизняні та закордонні практики проектування центрів психічного здоров'я. Архітектурний вісник КНУБА. 2024. № 30–31. С. 95–101. URL: https://drive.google.com/file/d/1SjBD9XT13_j_JYYU9mw3iJ-arFjyKEPR/view (дата звернення: 05.05.2026).

26. Оздоровче Закарпаття. Соляні кімнати [Електронний ресурс]. – Назва з екрана. – URL: <https://kosino.ua/ozdorovche-zakarpattia-soliani-kimnaty/> (дата звернення: 13.05.2026).

27. Де в Києві розбити посуд легально: кімнати гніву набирають обертів [Електронний ресурс]. – Назва з екрана. – URL: <https://kyivtime.co.ua/de-v-kyievi-rozbyty-posud-lehalno-kimnaty-hnivu-nabyraiut-obertiv/> (дата звернення: 13.05.2026).

28. Два роки в Черкасах вже діє тропічний парк в центрі міста [Електронний ресурс]. – Назва з екрана. – URL: <https://procherk.info/tabloid/99-cherkassy-news/112293-dva-roki-v-cherkasah-vzhe-die-tropichnij-park-v-tsentr-i-mista> (дата звернення: 13.05.2026).

29. Японський сад: мистецтво ландшафтного дизайну країни вранішнього сонця [Електронний ресурс]. – Назва з екрана. – URL:

<https://portes.ua/ua/blog/yaponskiy-sad-iskusstvo-landshaftnogo-dizayna-strany-voskhodyashchego-solntsa/> (дата звернення: 13.05.2026).

30. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Чинна, поточна редакція. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

31. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України від 02.10.2012 № 5403-VI [Електронний ресурс]. – Чинний, поточна редакція від 08.03.2026. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>

32. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII [Електронний ресурс]. – Чинний, поточна редакція від 12.09.2025. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

33. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2136-IX [Електронний ресурс]. – Чинний, поточна редакція від 19.05.2026. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20>

34. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 11.02.2026 № 2801-XII [Електронний ресурс]. – Чинний, поточна редакція від 11.02.2026. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

35. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 24.04.2026 № 1105-XIV [Електронний ресурс]. – Чинний, поточна редакція від 24.04.2026. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>

36. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX [Електронний ресурс]. – Чинний, поточна редакція від 01.01.2026. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>

37. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки : Закон України від 02.05.2023 № 3063-IX [Електронний ресурс]. – Чинний, поточна редакція від 02.05.2023. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3063-20#Text>

38. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII [Електронний ресурс]. – Чинний, поточна редакція від 08.08.2025. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

39. Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 [Електронний ресурс]. – Чинний, поточна редакція від 27.02.2026. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15#Text>

40. ДСТУ 2293:2014. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять [Електронний ресурс]. – Чинний від 2014-12-02. – Режим доступу : https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=61781

41. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» : Наказ МОЗ України від 08.04.2014 № 248 [Електронний ресурс]. – Чинний, поточна редакція від 08.04.2014. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text>

42. ДСН 3.3.6.042-99. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень [Електронний ресурс]. – Затверджено Постановою головного державного санітарного лікаря України від 01.12.1999 № 37. – Режим доступу : https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=14283

43. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих факторів [Електронний ресурс]. – Назва з екрана. – URL: <https://oppb.com.ua/articles/klasyfikaciya-nebezpechnyh-i-shkidlyvyh-vyrobnychyh-faktoriv> (дата звернення: 13.05.2026)